LIETUVIŲ

DIENOS

LIETUVOS VICEKONSULĖ MARIJA KRAUČŪNIENĖ

LITHUANIAN DAYS

APRIL 1983

1983 M. BALANDŽIO MĖN.

LIETUVIŲ
DIENOS
LITHUANIAN DAYS

(ISSN : 0024-2950)

4364 Sunset Blvd.—Hollywood, CA 90029
Telefonas: 664-2919

1983, balandis Nr. 4 (333)
April, 1983 No. 4 (333)

Eina XXXIII metai
Volume XXXIII

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-49 M.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN, PUBLISHED 1946-49.

Redaguoja
REDAKCINĖ KOLEGIJA

Rūta Skirius, MPA
Margis Matulionis, MA
Arūnas Barkus, MS
English Editorial Staff

Antanas F. Skirius
Leidėjas/Publisher

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.
Signed or initialed articles do not necessarily reflect the opinion of the editors or Lithuanian Days magazine

Panaudojant medžiagą, prašoma pažymėti šaltinį
Use of material from "Lithuanian Days" permissible only with indication of this source.

Prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.
Subscription will be reneweo automatically at expiration date. If subscription is to be discontinued, notice to that effect should be sent to the publication.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August

Please send any changes of address to:
LITHUANIAN DAYS
4364 Sunset Blvd., Los Angeles, CA 90029
Allow six weeks for the change.

Atskiro nr. kaina $2.00 Single Copy $2.00

Prenumerata $20.00 metams Kanadoje $25.00
Subscription $20.00 Per Year Canada $25.00
Garbės prenumerata/Honorary subscription $35.00
"Second Class Postage Paid at Los Angeles, Calif."

VIRŠELIAI/COVERS

FRONT COVER

Vice-Consul Marija Krauchunas

The Lithuanian Consulate of Chicago has recently reinforced its unique status as the only Lithuanian consulate headed by a woman, J. Dauzvardis, with the appointment of Marija Krauchunas as honorary vice-consul. Already familiar with consular duties because of her frequent and valuable contributions in the past, Marija Krauchunas is eminently qualified for her new duties.

She was born in Lithuania, Aukstaitija Province, the youngest child in a family that had already produced seven brothers. Her upbringing was, not surprisingly, replete with love, protectiveness, and more than an adequate amount of discipline.

While in school, she actively participated in extra-curricular activities, including the school choir and the folk dances, and garnered an award in a literary reading contest. Her ambitions included the study of medicine, but, unfortunately, the second world war made this impossible.

Having emigrated to Austria during the latter years of the war, she worked as an electrophysical therapist in Vienna, and, with the cessation of hostilities, moved to Munich, Germany. There, she helped provide food for Lithuanian refugees by working in a kitchen, studied philosophy and linguistics at the university, and was secretary of the Lithuanian Students Agency in the American zone.

The knowledge of the existence of this agency brought Lieutenant Viktoras Krauchunas, a young American-born Lithuanian lawyer, to Munich in 1945. He met Marija and though the initial friendship lasted only a few months, it became permanent in 1947 when Viktoras and Marija were married a few weeks after her arrival in the U.S.

In order to learn English, Marija became an evening student at Wright Junior College in Chicago and received her A.A. degree (with honors) in Liberal Arts. When their son, Barry, was in grade school, Marija joined the PTA and soon became its president. In time, her surplus of energy directed her towards Lithuanian organizational life and she actively disseminated information about Lithuania and its political situation by speaking at Loyola, Northwestern, Notre Dame, Truman College and various other schools and institutions. She also appeared on Chicago television, organized folk art exhibits, presented Lithuanian Christmas tree decorating to the public, and demonstrated Lithuanian cuisine in the Peoples Gas Co. auditorium and the Chicago Public Libraries. Together with L. Dargis and St. Semenis she was responsible for gathering signatures and petitioning the White House and Senator Dole to help dissident Nijole Sadunas, who had been unjustly tried and sentenced by the Soviet courts.

Besides her membership in numerous Lithuanian organizations, Marija Krauchunas belongs to the Altrusa Language Bank as a voluntary translator. Her aid has proven invaluable to fellow Lithuanians in many unfortunate situations. She has worked for 15 years as an interpreter for the Justice Department and Immigration and Naturalization Service in Chicago.

Their son Raimundas graduated from Northwestern University with a degree in nuclear physics and has also received a Master of Business Administration diploma from the same university. He is currently employed at A.T. & T.

Lithuanian Days and its readers wish her success, somewhat selfishly though, since we will benefit ultimately.

TURINYS/CONTENTS

LIETUVIŠKOJI DALIS

Tautos kamienas yra gyvas ir sveikas 3
Juozas Prunskis— Naujoji vicekonsulė Kraučūnienė 4
Penki Aušros poetai 7
Ignas Medziukas— Aušra ir aušrininkai 8
Lietuvos Vargas—pirmas Maironio eilėraštis 12
Jurgis Gliauda— Apsilankymas sovietinamoje Lietuvoje 13
Naujos knygos 13
Čiurlionio Galerijai 25 metai 14

— ENGLISH SECTION —

The Lithuanian Language by Theodore S. Thompson 16
Steponavicius Not Appointed Cardinal 17
Remember Our Brothers in Chains by Fr. Joseph Prunskis 18
Petkus Nominated for Nobel Peace Prize 18
European Resolution Explanatory Statement 19
Lithuanian History from a Christian Democratic Perspective, by Algirdas J. Kasulaitis 20
Lithuanian Priest Charged With "Instigating Revolt" 21
Protest and Resistance Rising in Baltic States 22
Party Official Deplores Anti-Soviet Activity by Young Lithuanians 22

J. ANDRIAUS sudarytą LIETUVOS ŽEMĖLAPĮ, išleista Devenių Kultūrinio Fondo, galima užsisakyti:

Devenių Kultūrinis Fondas

P.O. Box 10782
St. Petersburg, Florida 33733

Kaina $6 ir 65c persiuntimas

Luzerne County tautinis festivalis Pennsylvanijoj. Iš kairės: Nellie T. Bayoras ir Ann Morgalis.

Pennsylvania's Luzerne County Folk Festival. From left: Nellie T. Bayoras and Ann Morgalis.

Tautos kamienas yra gyvas ir sveikas

"Anei rašto, anei druko mums turėt neduoda" / Tegul, sako, bus Lietuva ir tamsi ir juoda", taip dainavo prieš "Aušros" pasirodymą A. Baranauskas. Bet taip ilgai nebuvo. Pasirodė "Aušra" ir pradėjo naują gadynę.

Kaip mažytė kibirkštėlė sukelia milžinišką gaisrą, taip iš karto nežymūs "Aušros" spinduliai išplito į didelį rytą ir nušvietė visą kraštą. Šiandieną į tai žiūrime su nuostaba, su pagarba ir su pasididžiavimu. Tačiau vien to nepakanka. Mums reikia ne tik stebėtis ir džiaugtis, bet ir "Aušros" bendradarbių - rašytojų ir jos platintojų - skaitytojų idealizmo ir romantizmo. Tiesa, nebūdami pačioje Lietuvoje, mes negalime veikti iš vidaus. Viduje, tautoje veikėjų - kovotojų ir veiklos netrūksta; mes galime tik jiems padėti. Kaip ir kuo?

Yra daug būdų, daug priemonių, daug galimybių. Viena iš jų — lietuviškos pogrindžio spaudos rėmimas ir propagavimas. Pogrindyje šiuo metu išleidžiama daugiau kaip 10 įvairaus turinio leidinių. Jų seniausias ir populiariausias — "Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika". Jos išėjo jau 55 numeriai. Kitas populiarus pogrindžio leidinys yra "Aušra" — vardas parinktas ne be aliuzijų į aną prieš 100 metų išėjusią "Aušrą" užsienyje. Ana ėjo užsienyje ir buvo slapta gabenama į Lietuvą. Naujoji "Aušra" (kaip ir kiti slapti laikraščiai) leidžiama Lietuvoje ir siunčiami į užsienį. Vienas jų tikslų — informuoti pasaulį apie tai, kas dedasi pavergtoje Lietuvoje, kokiose sąlygose gyvenama, kokios viltys puoselėjamos, kuo tikima ir dėl ko kovojama.

Be paminėtų leidinių ir kitų, kaip Alma Mater, Perspektyvos, Dievui ir Tėvynei, Vytis ir kt., spausdinama ir platinama dokumentiniai raštai: Helsinkio grupės, Tikinčiųjų teisėms ginti Lietuvos katalikų komiteto raštai (viso daugiau kaip 30), Kunigų tarybų, 45 pabaltiečių memorandumas (1979m.)dėl Molotovo - Ribentropo pakto atšaukimo ir eilė kitų.

Išeiviją pasiekia knygų rankraščiai, parašyti didžiausiame pavojuje. Vienas tokių veikalų jau išspausdintas Čikagoje: tai Gintaro Tautvyčio "Gyvenimas okupuotoje Lietuvoje". Komunistų propaganda ir tikrovė. Knyga, kaip skelbia "Draugo" kronika, jau išparduota ir rengiama antra laida.

Po tiek slapta iš ten atėjusios spaudos mūsų nebestebina, kaip tas veikalas galėjo pralįsti pro geležinę sieną, tačiau negalima atsistebėti, kaip autorius ne tik kruopščiai yra surinkęs medžiagą iš "tarybinės" kasdienybės, bet ir iš plataus pasaulio spaudos ir radijo pareiškimų. Autorius kalba faktais, citatomis, skaičiais... Tai pavergto kūnu, bet nepalaužto dvasia žmogaus liudijimas apie politinę, ekonominę ir moralinę komunizmo subankrutavusią tikrovę.

Skausmo, pagiežos, vilties, teisybės šaukią balsai iš anapus rodo, kad lietuvio dvasia nėra palūžusi ir kelių dešimtų metų despotizmo vergijoje, kad komunistinis oportunizmas jos nepavergė, kad tautos kamienas yra gyvas ir sveikas.

Naujoji vicekonsulė Kraučunienė

JUOZAS PRUNSKIS

Lietuvos nepriklausomybės kovose mūsų moterys yra įnešusios savo dalį, o dabar malonu, kad jos ir diplomatinėje tarnyboje gražiai reiškiasi, kaip tai matyti iš mūsų konsulato Čikagoje, kur generalinė konsulė yra Juzė Dažvardienė, o dabar nauja garbės vicekonsule paskirta Marija Kraučūnienė. Ji jau iš anksčiau žinoma lietuviškoje veikloje ir tarp kitataučių. Tam ji turi pakankamai pasiruošimo ir energijos.

Tai Aukštaitijos dukra, vienintelė sesuo septynių sūnų Marijos ir Igno Januškų šeimoje. Ji buvo jauniausia, visų šiltai mylima. Jau mokyklose pratinosi prie visuomeninės veiklos, įsijungusi į chorus, tautinių šokių ratelius, pirmininkaudama Staškūniškio Jaunųjų ūkininkų rateliui. Bet ji buvo guvi ir moksle, laimėdama dailiojo skaitymo varžybose.

Išblokšta iš tėvynės.

Pasiruošė mokytojos profesijai. Svajojo dar ir apie mediciną, tačiau karas sukliudė. Bolševikų antplūdžio išblokšta iš tėvynės, apsigyveno Vienoje, ten gavusi arčiau savo pamėgimo darbą universiteto klinikos elektro fizinės terapijos skyriuje. Karui pasibaigus, persikėlė toliau nuo Sovietų sienos — į Miuncheną. Pradžia karjeros čia buvo virtuvė, aprūpinant kasdieniu maistu pabėgėlius lietuvius. Netrukus sugebėjimai ją išvedė į filosofijos - filologijos studijas universitete. Kolegos studentai jos sumanumą įvertino, išrinkdami savo atstovybės sekretore JAV zonoje.

Amerikoje

Jos skaidri išvaizda ir malonus būdas patraukė čia atvykusio su lietuviais susipažinti amerikiečių leitenanto advokato Viktoro Krauchuno dėmesį. Ryšys buvo toks stiprus, kad 1947 m. atvykus į JAV po poros savaičių įvyko jų dviejų vestuvės. Bet naujas šeimos gyvenimas nesupančiojo jos polėkių. Lankydama vakarais Wright Jr kolegiją, joje baigė humanitarinius mokslus garbės diplomu. Kai sūnus pradėjo lankyti mokyklą, ji įsijungė į tėvų-mokytojų bendrą PTA organizaciją, tapdama net jų padalinio pirmininke.

Lietuvybės fronte

Šeimos ratėly nepaskendo. Kaskart labiau ėmė jungtis į lietuvišką veiklą, ypač panaudodama progas amerikiečius daugiau informuoti apie Lietuvą, jos istoriją, kultūrines tradicijas, tautos lobius, iškeldama ir dabartinę vergijos sunkenybę. Ir taip prasidėjo jos prakalbos, parodėlės Loyolos, Northwestern, Notre Dame universitetuose, Truman kolegijoje, įvairiose gimnazijose, pradžios mokyklose, senelių slaugymo namuose, įvairių organizacijų parengimuose. Pasiekė ir televiziją,ypač su tautodailės parodomis, dažnai čia veikdama su talkininke dr. Paulina Vaitaitiene. Jos buvo kviečiamos lietuviškais šiaudinukais išpuošti eglutes, paruošti lietuviškus valgius, stipriai įkeldamos koją į miesto ir mokyklų bibliotekas bei bendrovių sales. Turėdama prieš akis pavergtos Lietuvos skausmą, ji buvo skubi reikale ir čia su savo pagalba. Pvz., gausiai surinkusios parašų, užtariant kalinamą Nijolę Sadūnaitę, jos su L. Dargiene ir St. Semėniene įteikė tuos prašymus Baltiesiems Rūmams ir senatoriui R. Dole Washingtone.

Organizacijose ir įstaigose

Marija Kraučūnienė noriai jungėsi į patriotines lietuvių organizacijas. Buvo Susivienijimo Lietuvių Amerikoje narė, kai kurį laiką pirmininkavo Lietuvių moterų federacijos Čikagos klubui, buvo Balzeko lietuvių kultūros moterų muziejaus gildos steigiamoji pirmininkė, įsijungė į

V. s. fil. Danutė Eidukienė (deš.), seserijos vyriausia skautininkė, sveikina naujai paskirtą vicekonsulę Mariją Kraučūnienę ir įteikia Lietuvių Skautų seserijos knygą.
Nuotrauka J. Tamulaičio

Danute Eidukis [on the right], head of the Lithuanian Girl Scouts Federation, congratulates Marija Krauchunas, newly-appointed honorary vice-consul, and presents her with the Federation's manual.

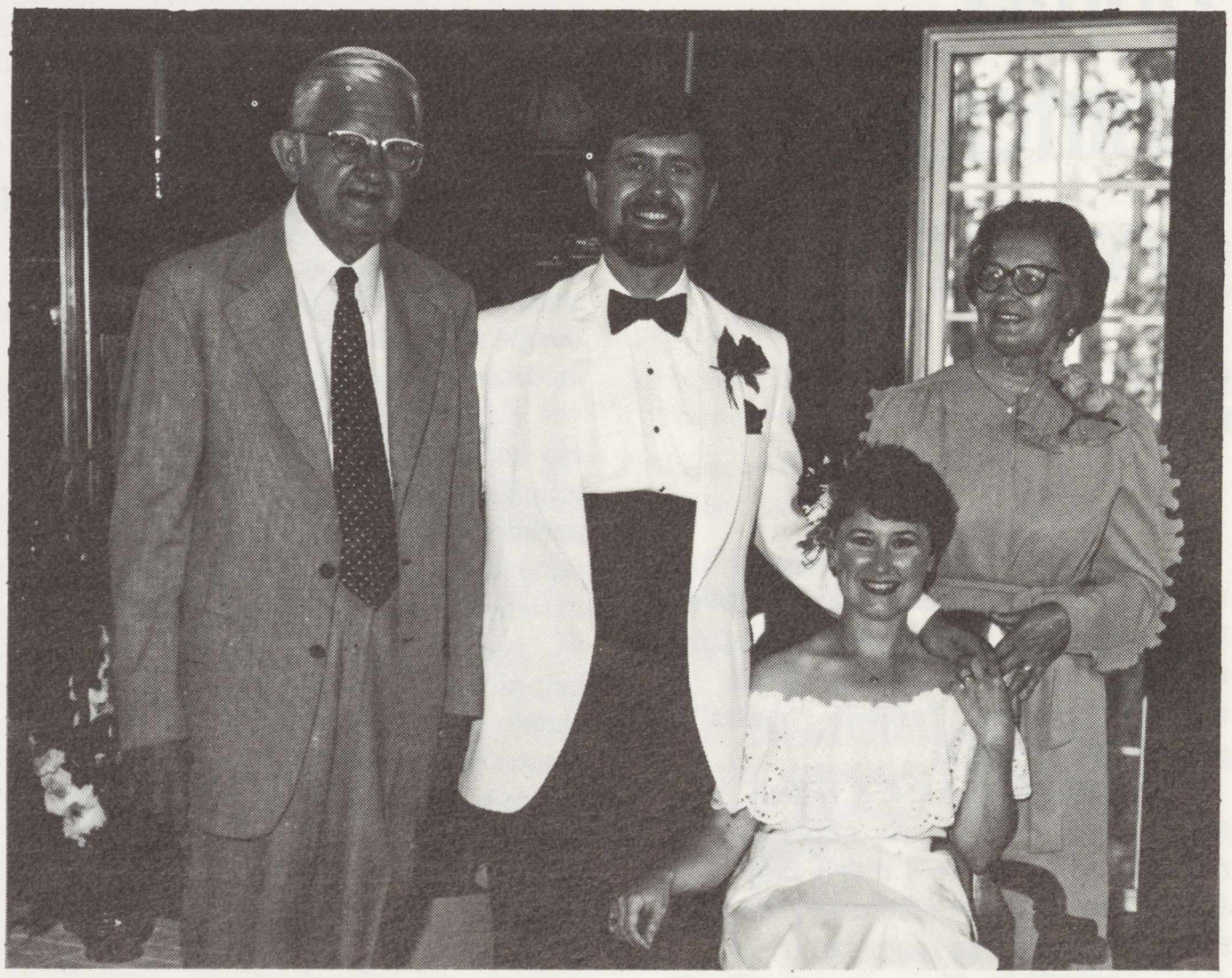

Kraučūnų šeima: stovi Viktoras Kraučūnas, sunus Raimundas ir Marija Kraučūnienė; sėdi marti Sharon K.

The Krauchunas family: Standing, Viktoras, Krauchunas, son Raymond, and Marija Krauchunas. Seated: Daughter-in-law Sharon.

moterų klubą, Lietuvių tautodailės institutą. Būdama gabi kalboms, įsijungė į ALTRUSA vertėjų biurą, daug padėdama lietuviams, turintiems įstaigose sunkumų su anglų kalba, ypač ligoninėse, policijos nuovadose. Jau apie 15 metų dirba vertėja Teisingumo ministerijos ir Imigracijos įstaigose Čikagoje.

Ji gali pasidžiaugti ir savo šeimos atžalynu: Kraučūnų sūnus Raimundas, baigęs Northwestern universiteto atominės energijos inžinerijos mokslą ir dar tame pat universitete įgijęs verslo administracijos magistro laipsnį, turi žymias pareigas didžiojoje Amerikos Telefono ir Telegrafo bendrovėje.

J. Daužvardienė apie naująją vicekonsulę

M. Kraučūnienės pastangos ir laimėjimai buvo apvainikuoti oficialiu vicekonsulės titulu. Susisiekęs su generaline konsule Juze Daužvardiene, paklausiau, kaip visa tai įvyko?

— Ji tam yra tikrai kvalifikuota, — aiškino gen. konsulė. — Jau seniai mums ji talkino kultūriniuose reikaluose. Ji visiems priimtina. Su nė vienu sąjūdžiu nėra susikirtusi. Ji gerai moka lietuvių ir anglų kalbas. Ji yra konsulato miela talkininkė, ir tai ne tik man, bet dar kai buvo gyvas amžino atminimo gen. konsulas dr. Petras Daužvardis. Ypač ji daug pasireiškusi parodėlėse, o jų užsakymų gauname gausiai. Ji tautodailės ekspertė, puiki margučių dailintoja, šiaudinukų puošmenų kūrėja, sėkminga ir lietuviškoje kulinarijoje, sugeba tas vertybes demonstruoti kitataučiams, drauge painformuodama ir apie dabartinę Lietuvos padėtį. Neseniai buvo pakviesta į Eastern Illinois universitetą, už 200 mylių nuo Čikagos duoti margučių dažymo pamokas ir papasakoti apie Lietuvą, kur vykdama pasirūpino nuvežti Alto ir kitus leidinius apie mūsų pavergtą kraštą.

Iš kairės: vicekons. M. Kraučūnienė, gen. konsulė J. Daužvardienė, Lietuvių moterų klubų federacijos Čikagos klubo pirm. M. Marcinkienė ir Balfo pirm. M. Rudienė.

From left: Vice-consul M. Krauchunas, consul-general J. Dauzvardis, M. Marcinkus, president of the Chicago section of the Lithuanian Women's Federation, and BALF president, M. Rudis.

— *Kaip įvyko jos paskyrimas?*

— Ją rekomendavau mūsų diplomatijos šefui Stasiui Lozoraičiui. Tokia jau tvarka. Jis apie tai painformavo mūsų atstovą Washingtone dr. Stasį Bačkį, kuris kreipėsi į Valstybės departamentą. Šį kartą pritarimas atėjo labai greit. Tai buvo lyg departamento dovana Lietuvos diplomatijai Vasario 16 proga. Jos kvalifikacijos labai geros. Gimusi Lietuvoje, studijas išėjusi Vokietijoje ir Amerikoje, mokanti lietuvių ir anglų kalbas. Ji ir lietuviškoje dirvoje kruta visą laiką, tik pasilikdama tyli.

— *Kokios talkos dabar iš jos susilaukėte?*

— Gavusi paskyrimą, mane pavadavo

Grupė lietuvių, dalyvavusių Marijos Kraučūnienės pagerbime 1975 m., jai įteikiant iškilios JAV natūralizuotos pilietės atžymėjimą. Pagerbimą suruošė The Immigrants' Service League of The Travelers Aid Society of Metropolitan Chicago.

Sėdi iš k.: V. Mankus, A. Aukers, B. Kezienė, G. Drigotienė, M. Skorupad, gen. kons. J. Daužvardienė, Buchinskienė ir Marija Kraučūnienė. Stovi I eil.: F. Juškienė, L. Raman, J. Andriulienė, A. Olienė, I. Balzekienė, J. Marksienė, L. Dargienė, I. Norbutienė, A. Prūsienė, P. Vaitaitienė, M. Marcinkienė, St. Samėnienė, H. Buchinskaitė, D. Bobelienė ir V. Krauchunas; II-je eil.: V. Andriulis, A. Juška, B. Norbutas, S. Drigotas, A. Aukers, A. Kezes, I. Marks, dr. Prūsis, W. Skoropad, ir S. Balzekas, jr.

A group of Lithuanians with M. Krauchunas in 1975, celebrating her receipt of the Naturalized Citizen award presented by the Immigrants' Service League of The Travelers Aid Society of Metropolitan Chicago.

"Lietuviškų vestuvių" parodos bei programos atidarymo metu Chicagos bibliotekos kultūriniame centre. Iš kairės: Juozas Velence, Marija Kraučūnienė ir Viktoras Krauchūnas.

Foto nuotrauka V. Noreikos

The opening of the "Lithuanian Wedding" exhibit at the Chicago Public Library culture center. From left: Juozas Velence, Marija Krauchunas, and Viktoras Krauchunas.

Vasario 16 minėjime, kur paprastai anksčiau aš dalyvaudavau, bet dabar buvau kiek sukliudyta sveikatos. Ji Lietuvos konsulatui atstovaus Illinois Technologijos Instituto Tarptautinio padalinio parengime. Mes savo konsulate neturime sekretoriaus. Taigi man, — *aiškino p. J. Daužvardienė,* — tenka daugiau budėti konsulato įstaigoje, priimant interesantus, atsakinėjant telefonais, atsiliepiant į raštus. Ji gali daugiau lietuviškuosius reikalus reprezentuoti kitataučiuose. Jos vyras — geras teisininkas, advokatas, priklausąs kelioms teisininkų draugijoms. Turi progos patirti apie daugelį nuostatų, kurie gali būti naudingi mums Lietuvos ir lietuvių reikaluose, ir tai daro Marijos Kraučūnienės talką dar svarbesne.

—Atrodo, kad šis paskyrimas yra ir mūsų politinis laimėjimas?

— Ir tai laimėjimas svarbus keliais atžvilgiais. Visų pirma, tai dar vienas Washingtono žingsnis, parodąs jų tvirtą nusistatymą nepripažinti Lietuvos okupacijos. Antra, tai parodo JAV linkimą praplėsti mūsų diplomatinę tarnybą, ir trečia — tai dar vienas užtikrinimas mūsų diplomatinės tarnybos tęstinumo, kas rodo naujas galimybes ir kitiems mūsų diplomatiniams postams.

POKALBIS SU NAUJA VICEKONSULE

Susisiekęs su naująja vicekonsule Marija Kraučūniene, ėmiau ją klausinėti:

— Kokie buvo jūsų pirmieji įspūdžiai naujose pareigose?

— Lietuviai parodė labai daug šilimos, o taip pat ir džiaugsmo, kad buvo gautas taip greitai pripažinimas naujo etato diplomatinėje srityje. Vicekonsulų mes dabar neturėjome nė viename konsulate. Gausiai pasipylė sveikinimai iš visų kraštų. Čikagos konsulatas dabar yra moterų rankose. Tai pirmas ir vienintelis atsitikimas mūsuose.

— Ar Jums, kaip moteriai, nesudaro kokių apsunkinimų?

— Nemanau, kad čia sudarytų kokį skirtumą ar atsirastų kokių sunkumų, ypač turint galvoje mūsų konsulato skirtingas darbo sąlygas. Normaliai konsulai turi nemažai rūpintis verslo, prekybos, biznio reikalais. Mums, esant Lietuvai pavergtai, tas reikalas dabar atkrinta. Mums dabar svarbu informavimas, skleidimas žinių apie pavergtą kraštą, dokumentų paruošimai ir vertimai, o čia moteris gali labai gerai reikštis.

— Ar jau tenka megzti gilesnius ryšius su kitų konsulatų žmonėmis?

— Gaunu iš jų sveikinimų. Buvau laiminga, kad anksčiau teko susipažinti su jų personalo žmonėmis. Pvz. konsulato ponių parengimuose demonstruojant mūsų kalėdinius puošmenis, kitus tautinius papročius. Taigi, turėjau ryšius jau iš seniau. Dabar dar lengviau juos megzti.

— Kaip ryšiai su JAV įstaigomis?

— Labai puikūs. Čikagos burmistrė, Illinois gebernatorius ir kiti pareigūnai rodo daug simpatijų Lietuvai ir lietuviams, konsulato žmogų priima pagarbiai.

— Ir dabar turėjo pasikeisti Jūsų dienos programa?

— Labai. Anksčiau galėjau savo pasirinkimus daryti, o dabar reikia eiti ten, kur iškyla reikalas, iš kur kvietimas į konsulatą ateina, kur pareikalavimas yra.

— Ar nebuvo kokių nemalonumų iš okupanto pusės?

— Kolkas jokios reakcijos neteko išgirsti.

— Kokius turėtumėte artimesnius savo darbuotės planus?

— Daugiausia reprezentuoju. Poniai gen. konsulei Daužvardienei dėl trapesnės sveikatos tenka laikytis arčiau namų. Man tenka daugiau rūpintis paskaitomis, parodėlėmis, informavimu įvairiuose pobūviuose. Neseniai gavau laišką iš Eastern Illinois universiteto Menų fakulteto dekano žmonos, kurios bute teko sustoti nuvykus su uždaviniu į tą universiteą. Laiške rašo, kad dabar ji jau žinanti, kas yra Vytis, kas Geležinis Vilkas, kas gintaras. Ji net pareiškia: "Mūsų apylinkė praturtėjo žiniomis apie lietuvišką kultūrą". Kaip tik pasitaikė, kad to dekano namuose tuo metu buvo universiteto svečių priėmimas. Teko su jais daug kalbėtis, ir jie klausėsi su dideliu įdomumu apie mūsų tautą ir mūsų kraštą.

— Kaip plati dabar Jūsų veiklos teritorija?

— Tiek plati, kiek apima mūsų konsulato dėmesiui skirti plotai, o čia ne vien Illinois, bet ir Wisconsin, Michigan ir dar gretimos valstijos vidurvakariuose.

— Ar turėtumėte kokių pageidavimų lietuvių visuomenei?

— Nepavargti darbe dėl Lietuvos. Koncentruoti savo jėgas tam reikalui, vengiant dėl smulkmenų eikvoti energiją tarpusavio trinčiai, kad taip reikalingos mūsų jėgos bendram darbui dėl Lietuvos nesusilpnėtų.

Penki Aušros poetai

"Aušroje" su poezija reiškėsi keliolika autorių, duodami originalių eilėraščių ir vertimų. Žymiau pasirodė: Juozas Andziulaitis (1864-1916), pasirašinėjęs Kalnėnu, Juozas Miliauskas (1845-1907), pasirašydamas Miglovaros slapyv., Andrius Vištelauskas-Vištelis (1837-1917), pasirašęs slapyvardžiu Lietuvis, Liudmila Malinauskaitė ištekėjusi už J. Šliūpo (1864-1928), pasirašinėjusi Aglės slap., Jurgis Sauerveinas (1831-1904), vokietis, poliglotas, puikiai išmokęs lietuvių kalbą, pamilęs Lietuvą ir lietuvius, tarp kitų slapyv. pasirašinėjęs Girėnu, Tomas Žičkus-Linkis (1844-1929), Ksaveras Sakalauskas, pasirašinėjęs Vanagėlio slap., S. Dagilis ir keletas kitų, — jie visi į literatūros istoriją įėjo bendru "aušrininkų" vardu,

"Aušroj" (1885 m., nr 7-8) savo pirmąjį eilėraštį, pasirašęs Zvalionio slapyv., atspaudė ir klierikas Jonas Mačiulis, vėliau Maironis; ten jis buvo gal vienas silpniausių, bet vėliau iškilo iš to laikotarpio rėmų, išaugo mūsų literatūros klasiku ir sukūrė visą savo epochą. (Žiūr. 12 psl.)

Kaip iš mirimo datų matome, ne visi jie sulaukė nepriklausomos Lietuvos idealo įsikūnijimo, o ir tie, kurie sulaukė, paliko pilki eiliniai, nebepritapę prie naujųjų laikų, apie kuriuos jie su įkvėpimu dainavo.

J. Andziulaitis-Kalnėnas

TARP SAVŲJŲ

Dyvinoj šaly gyventi man pateko,
Kur ten Arnas krišpolu tyruoju teka,
Kur kalnai alyvų krūmais yr apžėlę,
Stov padangėsna viršūnes jie iškėlę;
Tarp jų ežerai kaip veidrodžiai tik žvilga,
Milijardai kur žvaigždžių naktelėm mirga,
Kur girelės puikios šakomis siūbuoja,
O paukšteliai jose dyvinai ulduoja;
Žolynais puikiausiais žemė apkaišyta,
Mirtomis, alyvomis levendrais dabyta,
Kur žmoneliai saldžiai bei linksmai gyvena,
O vargai nelaimės jųjų nekedena.
Bet, išgirdęs tėviškės miškų ošimą,
Lėtą ir nedrąsų upių mūs bėgimą,
Mūsų prigimtos kalbos žodžius brangiausius,
Ir tuos balselius jaunystės kuo mieliausius,
Negailiuos suvis šalelių tų puikiųjų,
Nes aš čion save jaučiuosi tarp savųjų.
1884

Aglė (L. Malinauskaitė-Šliūpienė)

Į NEMUNĄ

Plaukia Nemunas ant mūsų platybės,
Jisai priduoda Lietuvai grožybės;
Plaukia tarp pievų puikių ir kvietkuotų,
Tarp tankių miškų ąžuolų šakotų.

Dugnas jo aukso, o vanduo mėlynas:
Jam loc veidrody atsispind eglynas,
Ir traukia širdį jis savo puikumu,
Nuo senų senovės laikų didumu.

O Nemunėli, mūsų gražiausias,
Tujen praeitį žinai juk geriausiai,
Tujen stebuklų vaizdus juk regėjai,
Amžių paslaptis sunešė tau vėjai.

Nemunas — upių mūsų vadovas,
Gražus, mėlynas, bet rūstus kai kovas.
Į jį visi upeliai mažesni suplaukia,
Ir visi uždam siūbuoja, palaukia.

O Nemunėli! šiandien blogai liko,
Kiekvieną mūs plėšia, kam tiktai patiko...
Ir skurdu, skurdu: neturim mes genčių,
Nedaug tėr brolių gerai mislijančių.

Nemune senas, sukelk Gediminą,
Sukelk jo garbę didumo amžino!
Sukelk kareivius, kad tėvynę gintų,
Su stipriais pečiais jos griūvį paremtų.

Juozas Miliauskas - Miglovara

GENTINĖS DAINOS

Kad mūsų seniai daineles dainavo,
Tada jų balsas ir miškus lingavo.
Net širdys tirpo ir akys nušvito,
Kad meilės dainos daugybėmis spito.

O ir dabar dar, nors dainoriai miršta,
Dainų dainelių žmonės neužmiršta;
Tiktai ne taip jau dailiai bedainuoja,
Nes dainos mūsų mirdamos vaitoja.

— — — — —

Bet dar ne viskas pas mūsų pražuvo,
Kas mums doringa senovėje buvo:
Dar tebdainuoja lietuviai nuliūdę,
Kaipo iš miego kuomet atsibudę.

O gal dar stosis vėl mums drungnas oras,
Ne viens gal rasis dainininkas doras;
Vėl atgys mūsų, kad ir biškį gailios,
Dainos gentinės, gražios, meilios, dailios.

Vėl bus mums linksma ir gerai kaip rojuj:
Daina pasaldins vargelius artojui;
Daina pabudins širdyse dorybę,
Daina parodys, kur tikra teisybė.

— — — — —

Dainas daiuokim, mūsų tai patieka.
Dainose — mūsų gyvastis ir spėka.
Kas nedainuoja, tas dūšią užmiršta,
Tas tyloj savo be smerčio numiršta.

Andrius Vištelauskas-Vištelis

IŠ "REGĖJIMAS"

Op! Op! Kas ten? Nemunėli,
Ar tu mane šauki?..
Ar tik tykų vandenėlį
Pliuškendams sau plauki?

Ar tu mano dvasios girdi
Graudulingą raudą
Ir jauti, kaip skaudžiai širdį
Krūtinėj man skauda.

Iš didžiausio nuliūdimo
Ir kančių daugybės
Dėl tėviškės sunykimo
Garbės ir didybės?

Aš girdėjau dvasioj — tavo
Bylos slapti žodžiai
Viduj vilnių susiūbavo
Graudžiai ir nuobodžiai.

Ar gal liūdni balsai traukia
Dvasią pratkų mūsų
Užmirštų — ar dievai šaukia
Lietuvos ir Prūsų?..

Jurgis Sauerveinas-Girėnas

LIETUVNINKAI MES ESAM GIMĘ

Lietuvninkai mes esam gimę,
Lietuvninkai mes turim būt.
Tą garbę gavome užgimę,
Jai ir neturim leist pražūt.

Kad ir kelintas apsiėmė
Nieku paversti mus visus,
Lietuvninkų vaisinga žemė
Tik vis gimdys lietuvninkus.

Kad debesys ir susitraukia
Ir vėtros grumždž mus išardyt,
Kad ir kelintas pykdams šaukia
Ir kalbą mūs nor išvaryt:

Kaip ąžuols drūts prie Nemunėlio,
Lietuvninks nieko tikt n'atbos,
Kaip eglė ten prie Šešupėlio
Ir vėtroj ir žiemoj žaliuos.

Drūtai laikyk, drūtai stovėki,
Lietuviškoji giminė,
Drąsiai lietuviškai kalbėki,
Tegul supyksta nežinė!

Tegul supyksta, kas nežino,
Kalba senoji kaip miela,
Kurioj mus "Tėve mūs" mokino
Tetužis miels ir motina!

Aušra ir Aušrininkai

ŽVELGIANT IŠ šimto metų nuotolio į aplinkybes, kuriose gimė "Aušra," matome, kad devynioliktojo šimtmečio antroje pusėje lietuvių kultūrinio gyvenimo vaizdas buvo niūrus. Iš vienos pusės kiekvienas lietuviškas pasireiškimas buvo troškinamas lenkų įtakos, kurios svarbiausi lizdai buvo dvaruose ir daugelyje klebonijų. Aušrininkas J. Šliūpas, prisimindamas savo vaikystę, pasakoja, kad pas jo dėdę kun. Aloyzą Šliūpavičių, Pernaravos kleboną, tuo metu irgi sulenkėjusį, buvo šeimininkė, kuri pati gerai lenkiškai nemokėdama, kitus prievarta lenkinusi. Kai jis su broliu pas dėdę atostogų metu gyvendavo ir kalbėdavo lietuviškai, ji ne tik juos piktai apibardavusi, bet puldavusi žiauriai mušti. Tai sukėlė jame didžiausią neapykantą prieš lenkintojus. Ji Šliūpui tapusi visokio blogio simbolis, o jis pats liko užgrūdintas kovotojas dėl lietuvių kalbos teisių.

Iš antros pusės rusų administracija įvairiomis priemonėmis stengėsi lietuvius surusinti. Draudė spaudą lotyniškomis raidėmis. Vengė net vartoti Lietuvos vardą, nors carai mielai, šalia kitų vartojo ir Didžiojo Lietuvos kunigaikščio titulą.

Bet tokiame tamsiame fone buvo ir viltį teikiančią pragiedrulių. Mariampolės gimnazijoj mokydavosi apie 800 mokinių, kurių daugumas buvo Suvalkijos ūkininkų sūnūs. Nors viešai buvo draudžiama kalbėti lietuviškai, bet tautinė sąmonė pamažu stiprėjo. Rusų valdžia įvedė du kartu savaitėje neprivalomas lietuvių kalbos pamokas. Baigusieji gimnaziją su lietuvių kalbos pažymiu atestate galėdavo gauti stipendijas studijuoti Maskvos universitete. Daugelį metų šioje gimnazijoje lietuvių kalbą dėstė P. Kriaučiūnas, gavęs teologijos kandidato laipsnį Petrapilio dvasinėj akademijoj, bet į kunigus neįsišventinęs, o įsigijęs klasikinių kalbų mokytojo cenzą. Jis sugebėjo savo mokinius nuteikti lietuviška dvasia. Čia mokytoju buvo ir poetas P. Arminas (Trupinėlis).

Veiverių miestelyje buvo įkurta mokytojų seminarija pradžios mokyklų mokytojams ruošti. Dėstomoji kalba buvo, žinoma, rusų, tik atskiru dalyku buvo mokoma lietuvių kalba. Mokiniams didelės įtakos turėjo mokytojas T. F. Žilinskas. Iš šios seminarijos išėjo daugelis lietuvių mokytojų, kurie įsijungė į tautinį darbą.

Lietuviška veikla stipriai reiškėsi ir Seinų kunigų seminarijoj, į kurią stodavo daugelis buvusių Mariampolės gimnazijos auklėtinių. Jie čia sudarydavo slaptus būrelius, gaudavo draudžiamą spaudą. Iš jos išėjo daugelis patriotiškai nusiteikusių kunigų.

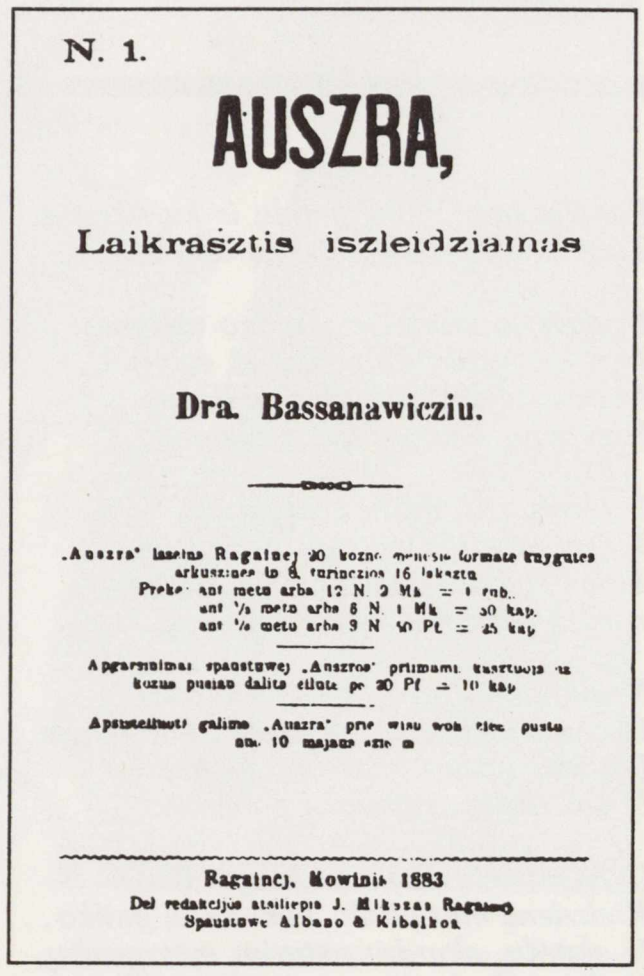

N. 1.

AUSZRA,

Laikraszti iszleidziamas

Dra. Bassanawicziu.

Ragainej, Mowinis 1883

Del redakcijos atsilieps J. Mikszas Ragainej

Spaustuwe Albano & Kibelkos

Pirmasis lietuviškas laikraštis, išleistas 1883 metais, sumanytas ir redaguotas dr. J. Basanavičiaus, spausdintas Prūsijoje ir slaptai gabentas į Lietuvą, sukėlęs tautinio atgimimo sąjūdį, privedusį prie valstybės atkūrimo (1918).

The first Lithuanian newspaper, issued in 1883, conceived and edited by Dr. J. Basanavicius, printed in Prussia, and secretly smuggled into Lithuania, it inaugurated a national renaissance that culminated in the 1918 declaration of independence.

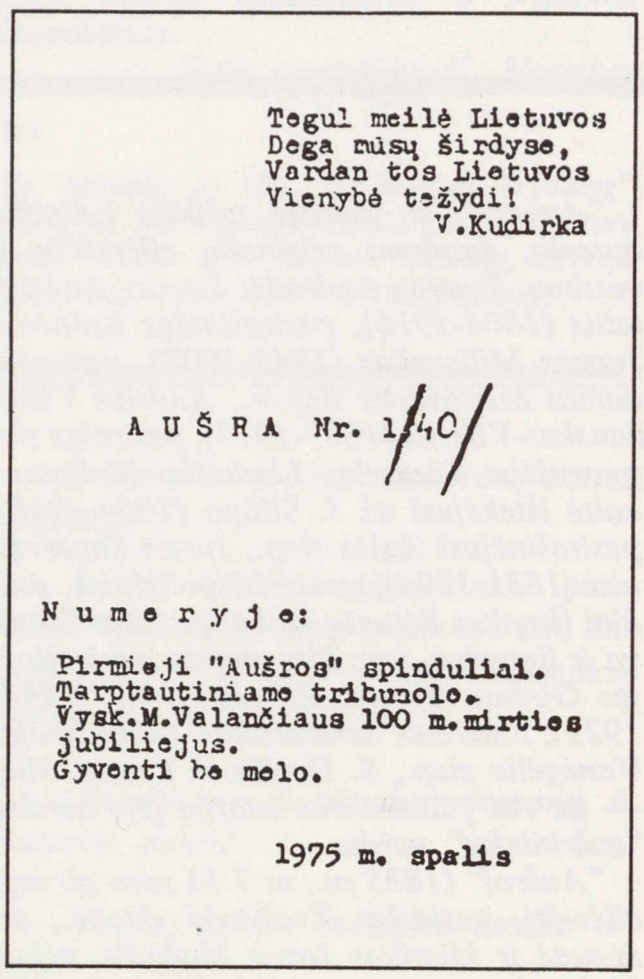

Tegul meilė Lietuvos
Dega mūsų širdyse,
Vardan tos Lietuvos
Vienybė tžydi!
V.Kudirka

AUŠRA Nr. 1/40/

Numeryje:

Pirmieji "Aušros" spinduliai.
Tarptautiniame tribunole.
Vysk.M.Valančiaus 100 m.mirties jubiliejus.
Gyventi be melo.

1975 m. spalis

Nauja "Aušra", pradėta leisti pavergtos Lietuvos pogrindyje 1975 m. (šalia kitos slaptos spaudos); ji rodo okupanto daromas skriaudas Lietuvai ir jos žmonėms, kelia Lietuvos valstybines ir žmogaus teises gyventi ir kurti laisvai.

The new "Ausra" [The Dawn] began publication in 1975 as an underground periodical. It is a continuing expose of Soviet human rights violations in Lithuania.

Mano lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas gimnazijoje kun. A. Astrauskas buvo didelis flegmatikas: kalbėdavo lėtai, retai ištardamas žodžius. Bet kai prieidavo prie spaudos draudimo laikotarpio, susijaudindavo, akyse pasirodydavo ašara. Mat, jis, būdamas jaunas klierikas, pats buvo slaptų ratelių dalyvis, ir kalbėjo iš savo prisiminimų.

Na, o kaip buvo Žemaičių kunigų seminarijoj, perkeltoj iš Varnių į Kauną? Po 1863 m. sukilimo rusai buvo uždraudę dėstyti homiletiką lenkų kalba. Čia lietuvių kalbą mokė prof. kun. A. Baranauskas, vėliau buvęs Seinų vyskupas. Kan. J. Tumo, buvusio universiteto docento, parašytoje monografijoje sakoma, kad kunigas A. Baranauskas, "Anykščių šilelio" autorius, dalyką gerai išmanęs ir dėstęs, bet dėl jo keisto būdo pasitaikydavo kuriozų. Kan. Tumas aprašo įvykį, kai kartą prof. Baranauskas dėstęs kažkurią lietuvių kalbos taisyklę ir paprašęs vieną išsiblaškiusį klieriką duoti pavyzdžių taisyklei pailiustruoti. Tas net nežinodamas apie ką kalbama, kumštelėjo šalia sėdinčiam, kad jam pasakytų. Būdamas juokdarys, šis pašnibždėjęs: šeškas, kuilys ir ožys. Klausiamasis tai balsiai pakartojo. "Tai kodėl? — paklausęs profesorius. Jo kaimynas vėl pasufleriavo: "Kad visi trys smird..." O tam neišmanėliui garsiai pakartojus, visi papliupo juoktis, o profesorius supyko . . . Bet tikras faktas, kad taip vyko, dėstant lietuvių kalbą prieš 100 metų kunigų seminarijoj sulenkėjusiems to meto klierikams, dažniausia bajorėliams. Bet neužmirština, kad iš šios seminarijos išėjo ir labai šviesių asmenybių: J. Mačiulis-Maironis, kun. A. Vytartas, kun. A. Jakštas-Dambrauskas ir kiti.

Studentų rūpestis ir pastangos dėl krašto likimo

Patekę į Rusijos universitetus, lietuviai studentai stengėsi palaikyti tarpusavio ryšius, jungėsi į būrelius, sielojosi dėl savo krašto ir tautos likimo, pasigedo lietuviško spausdinto žodžio.

S. Matulaitis, studijavęs Maskvos universitete mediciną, sako: "Mus, Maskvos universiteto studentus lietuvius, labai veikė lenkų rašytojo Adomo Mickevičiaus poetiniai kūriniai: Konradas Valenrodas, Gražina ir kiti, kurie plito mūsų tarpe.

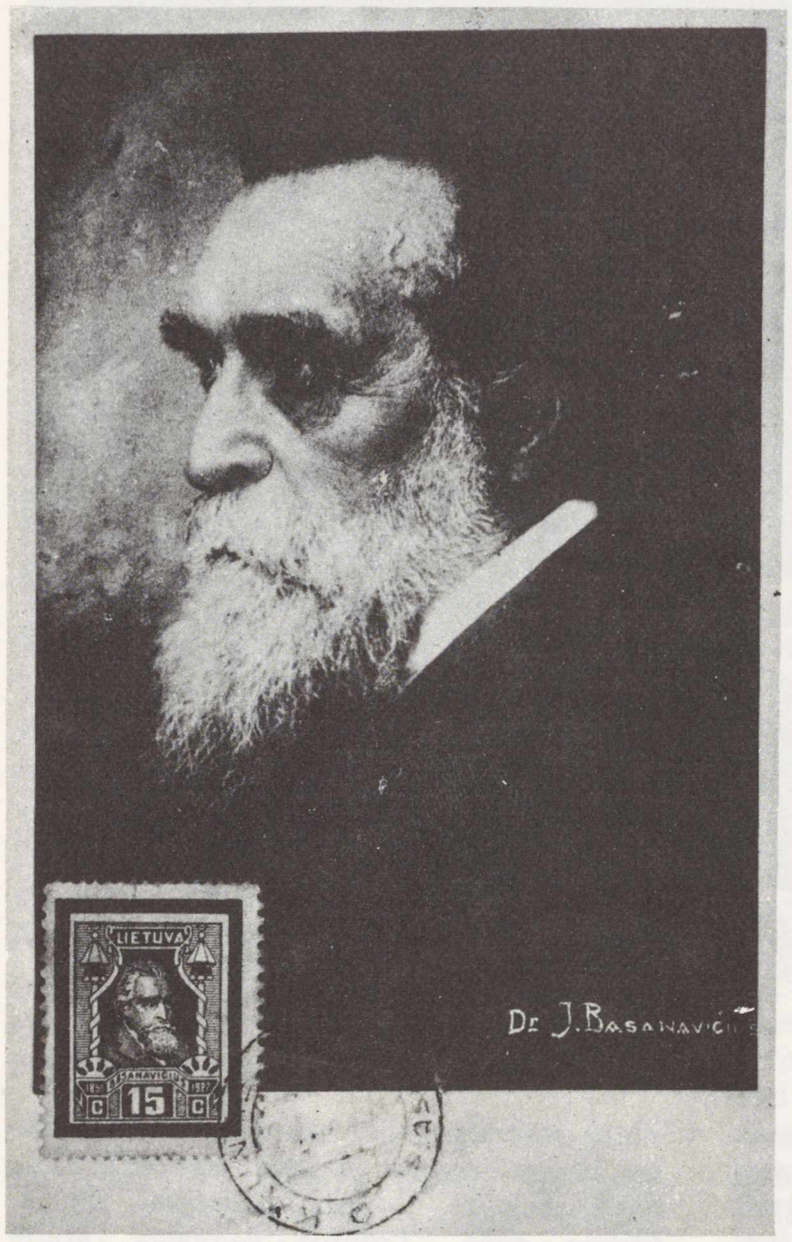

Dr. Jonas Basanavičius (1851 -1927), pirmasis "Aušros" redaktorius, visuomenės veikėjas, mokslininkas, Lietuvos atgimimo patriarchas, Vasario 16 Akto signataras.

Vienu iš savo darbo uždavinių laikė surasti tikrąją lietuvių kilmę; kaip romantikas, tos kilmės ieškojo senovės graikuose; istorikai to nepatvirtino, bet Basanavičiaus kilnūs norai ir darbai užkrėtė ir kitus aušrininkus savo tautos praeities liaupsinimu, kalbos aukštinimu; čia jie nedaug klydo.

. . J. Basanavičius įkūrė sąjungą grąžinti lietuvių kalbai teises Lietuvos bažnyiose.

Dr. J. Basanavičius palaidotas Vilniaus Rasų kapuose.

☞

Dr. Jonas Basanavicius [1851-1927], editor of the first "Ausra," patriarch of the Lithuanian nation and a signatory of the February 16, 1918 Declaration of Independence.

Daugelį ištraukų mokėjome atmintinai, dažnai deklamuodavom, džiaugemės senovės lietuvių iškėlimu, poetinio žodžio grožiu. Adomo Mickevičiaus poezija skiepijo mums meilę tėvynei. Jo raštai panašiai veikė J. Basanavičių, V. Kudirką, J. Šliūpą ir kitus. Nors Mickevičius rašė lenkiškai, bet niekas nekliudė jį laikyti lietuviu, nes ir patys ano meto veikėjai lenkų kalbą geriaus mokėjo negu lietuvių."

Jau 1860 m. Maskvoje gyvenantieji lietuviai ėmė leisti rankraštinį laikraštėlį, kurio motto buvo: "Kol aušra patekės, rasa akis išės." 1875 m. Petrapilyje buvo leidžiamas hektografuotas laikraštėlis "Kalvis melagis", vėliau čia buvo išleisti keli numeriai hektografuotos "Aušros." Apie tą patį laiką Maskvoje gyvenantieji studentai kreipėsi į rusų valdžią, prašydami leisti Vilniuje savaitinį laikraštį. Tačiau leidimas nebuvo gautas. 1882 m. J. Šliūpas nuvyko į Mažąją Lietuvą ir suėjo į kontaktą su lietuviais inteligentais. Jis tikėjosi paramos iš tenai veikusios Litauische Literarische Gesellschaft. Kai jis atskleidė savo planus, jog norįs leisti laikraštį, kuris žadintų tautą iš apsnūdimo, jam vienas iš šios organizacijos vadovų pasakė: "Jaunuoli, tu esi pavėlavęs šimtu metų gimti. Lietuvių tautą atgaivinti jau per vėlu, nes *Litauen ist ein sterbendes Volk* (išmirštanti tauta). Mes tik renkame medžiagą, kad ateityje liktų paminklas, jog tokia tauta yra kadaise gyvenusi." Šitoks pareiškimas Šliūpą apvylė, bet jis, būdamas kieto charakterio, nenusiminė ir neatsisakė savo planų. Ieškojo žmonių, kurie pritartų jo sumanymams. Vienas iš tokių buvo Martynas Šernius, kilęs iš Priekulės apyl., spaustuvininkas ir redaktorius. Surado ir daugiau pritariančių jo planams. Bet buvo ir tokių, kurie jo sumanymams nepritarė: kun. F. Kuršaitis ir kun. K. Jurkšaitis; su jais J. Šliūpas suėjo į konfliktą.

Lietuvių kalba periodinė spauda Mažojoje Lietuvoje

Jau nuo 1849 m vokiečių valdžia Karaliaučiuje ėmė leisti savaitraštį "Keleivis," kurio redaktorium buvo žymus kalbininkas Fridrikas Kuršaitis. Nors jis buvo konservatyvus, tačiau šiame laikraštyje pabardavo lietuvninkus, kad jie nebrangina savo gimtosios kalbos mokykloje ir bažnyčioje, lengvai jos išsižadėdami.. Vėliau Tilžėje buvo leidžiamas "Naujasis Keleivis." Po to "Tilžės Keleivis." 1871 m. M. Šernius Klaipėdoje pradėjo leisti "Lietuvišką Ceitungą" kuri pasižymėjo lietuviškai tautiška kryptimi. Šiame laikraštyje iš pradžių mėgino bendradarbiauti ir Didžiosios Lietuvos veikėjai: J. Basanavičius, J. Šliūpas. Tačiau šis laikraštis Didžiajai Lietuvai nebuvo naudingas, nes buvo spausdinamas gotiškomis raidėmis, prie kurių buvo pripratę mažlietuviai, gi Didžiojoje Lietuvoje ne daug kas jas suprato. Taip pat ir vokiečių valdžia apsižiūrėjusi neleido skleisti patriotinių idėjų, nes jos buvo kenksmingos jų interesams.

Planai ir sumanymai leisti laikraštį

Laikas jau buvo pribrendęs leisti laikraštį Didžiojoje Lietuvoje. J. Šliūpas buvo sugalvojęs ir tokiam laikraščiui vardą "Lietuvis," bet abejodamas gauti rusų valdžios leidimą, kreipėsi į J. Mikšą, siūlydamas jam numatytą laikraštį leisti, pavadinant "Aušra." Mikšui abejojant dėl parinkto vardo, siūlė jį pavadinti "Lietuviu."

Tuo pačiu metu J. Basanavičius, baigęs

ГѢСМЕ 1.

АПЕЙ АДОМА ИРЪ ЕВА.

Ишъ рояусъ линксма мѣста (*абы эйли*
Ира Ева ишместа; *по ,ду карту*).
Дѣль вобуля вальгима,
Паръ жальчя пагундима.
Эйкъ яу Ева ишъ рояусъ,
Пажинкъ проце артояусъ.
Лауконъ Адомай зарасъ.
Яу не тава тасъ дварасъ.
Адомасъ, ишъ рояусъ эйдамсъ,
Скруостусъ ашаромсъ ледамсъ.

1

Rusų, vadinamos "graždankos", raidėmis leidžiamų knygų pavyzdys. Čia matome 1868 m. išleistų "Kantičkų" pradžią giesmės apie Adomą ir Ievą.

An 1868 book of hymns published by the Russians in the Cyrillic alphabet.

medicinos studijas Maskvos universitete ir apsigyvenęs Bulgarijoj, užmezgė ryšius su Mažosios Lietuvos veikėjais ir ten leidžiamų lietuviškų laikraščių redaktoriais, siuntinėdamas jiems savo straipsnius, tikėdamasis juos paveiksiąs redagavimą pakreipti tautine linkme. Bet įsitikinęs, jog jam tai nepavyksią, ima projektuoti, tyrinėdamas sąlygas, laikraštį leisti M. Lietuvoje ar kur nors kitur.

1881 J. Basanavičius, susirišęs su A. Vištelіu, ir iš jo sužinojo, kad šiam reikalui pritariąs ir lenkų rašytojas Kraševskis, tuo metu gyvenęs Dresdene, ir net raginęs tokį laikraštį leisti, jei lietuvių tauta nenorinti mirti. Iš pradžių J. Basanavičius numatytą leisti laikraštį norėjo pavadinti "Lietuva", bet vėliau apsistojo prie Šliūpo siūlomo vardo "Aušra."

Galutinio žygio leisti laikraštį imtasi tada, kai buvo įsitikinta, kad rusų valdžia, nors daug kartų buvo prašoma, bet teigiamo atsakymo nedavė. Nusistatyta "Aušrą" leisti. Ragainėje, J. Basanavičiui redaguojant, o J. Mikšui, techniškai prižiūrint, J. Basanaviius statė sąlygą, kad visa medžiaga, kuri bus dedama į laikraštį, turėtų būti faktiškojo redaktoriaus (t.y. jo) peržiūrėta.

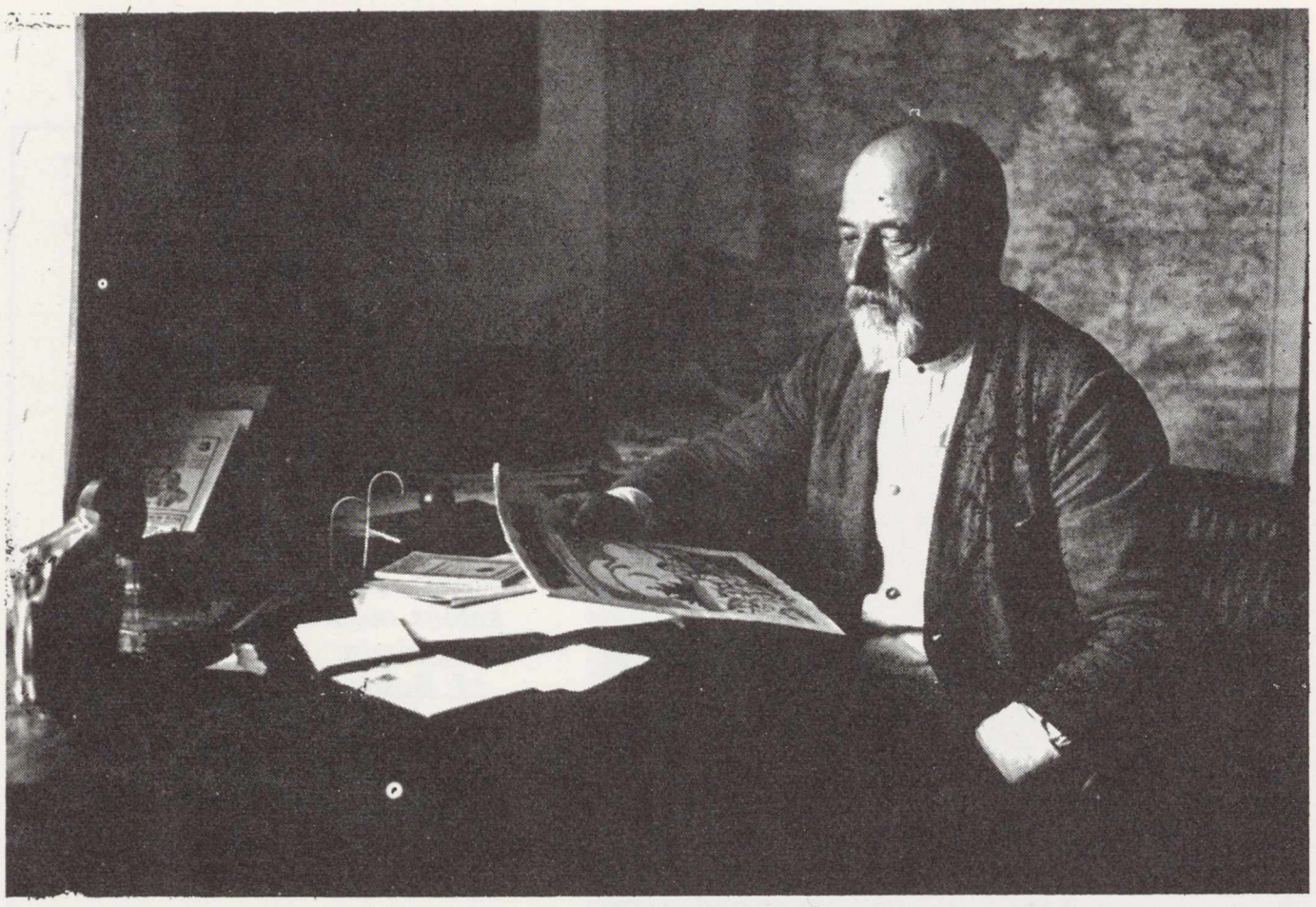

Martynas Jankus, vienas "Aušros" redaktorių ir leidėjų, Mažosios Lietuvos veikėjas, savo darbo kambary Bitėnuose.

Martynas Jankus, one of the editors and publishers of "Ausra" in his study in Bitenai.

Taip gimė "Aušra"

Pirmajam numeriui išleisti A. Vištelis davė 100 markių, M. Šernius 150 ir J. Basanavičius 100 frankų. Pirmasis numeris,, pažymėtas kovo mėn. išėjo balandžio mėn. 1883 m. Laikraštis buvo siuntinėjamas vokuose arba slapta gabenamas per sieną į Lietuvą.

Apie "Aušros" pradžią J. Basanavičius taip sako: "Prahoj dar esant, pradžioje 1883 m. susitariau su A. Vištelіu ir J. Mišku išleisti po mano rėdymu, literatišką laikraštį, kuriam vardą "Aušros" suteikiau, tikslas jo — lietuvius pabudinti iš miego... Tokiu būdu man su Vištelium, kaip literatams, su J. Mikšu, apsiėmus spausdinimo bei platinimą laikraščio prižiūrėti, susitelkus, teko mums trims prie lopšio gemančios "Aušros" stovėti.

IV-jį numerį suredagavęs J. Mikšas dėl kažkurių asmeniškų priežasčių (sakoma, jog dėl nepavykusios meilės) iš "Aušros" redaktoriaus pareigų pasitraukė, palikdamas tais reikalais rūpintis M. Jankų, kuris pats nesugebėdamas, redaktoriaus vietą pasiūlė J. Šliūpui, tada turinčiam tik 22 metus, gyvenusiam Šveicarijoj. Gavęs Basanavičiaus sutikimą, jis perėmė "Aušros" redagavimą . Tačiau ir jam buvo statoma sąlyga, kad visi numatyti spausdinti raštai būtų siunčiami J. Basanavičiui peržiūrėti. Šioms slygoms pritarė ir Vištelis, kuris buvo tartum J. Basanavičiaus dešinioji ranka, nes niekas taip nemokėjo paveikti Mažosios Lietuvos veikėjus kaip jis. Jei J. Mikšas iš suvokietėjusio virto nuoširdžiu ir veikliu patriotu, tai yra Vištelio nuopelnas. Jis padarė didelės įtakos ir M. Jankui, Mažosios Lietuvos patriarkui.

Redaguodamas "Aušrą," J. Šliūpas duoto įsipareigojimo J. Basanavičiui nesilaikė, savo straipsniais ir pastabomis prie kitų straipsnių įnešė tam tikrą disonansą, sukeldamas bereikalingą polemiką ir įvesdamas politinę diferenciją. Sukėlęs audrą, o ir vokiečių valdžios verčiamas, J. Šliūpas turėjo iš redaktoriaus pareigų pasitraukti ir išvykti. "Aušrai" redaguoti vėl buvo pakviestas J. Mikšas, kuris tuos reikalus tvarkė kartu su M. Jankum.

Kai 1885 m. rugsėjo mėn. J. Mikšas įsitaisė Tilžėje spaustuvę, jis ne tik redagavo "Aušrą," bet ir ją spausdino savo spaustuvėje. Atsiradus daugiau spaudos darbų, jis redaktorium pasikvietė J. Andziulaitį (Kalnėną), buvusį mokytoją, kuris, rodos, suredagavo tik porą numerių. Pakreipęs "Aušrą" dar labiau į kairę, neteko daug jos rėmėjų. 1886 "Aušra" pateko į finansinius sunkumus, nes tuo laiku bankrutavo ir J. Mikšo spaustuvė, į kurią jis buvo investavęs visas savo santaupas, nes lietuviškų raštų spausdinimas, kaip ir šiais laikais, nebuvo pelningas.

Trejų metų laikotarpyje buvo išleista 40 "Aušros" numerių. 29-se sąsiuviniuose, nes kartais, besikeičiant redaktoriams, tekdavo leisti dvigubus ar net trigubus numerius. Pradžioje "Aušra" buvo spausdinama Albano ir Kibelkos spaustuvėje Ragainėje, nuo 6-tojo numerio—Otto von Mauderodes spaustuvėje Tilžėje, o 9-ju numeriu pradedant iki pabaigos—J. Mikšo spaustuvėje Tilžėje.

"Aušros" bendradarbiai

"Aušra" buvo sutelkusi daugiau kaip 70 bendradarbių, įvairaus amžiaus, pradedant dar neturinčiais 20 metų ir jau peržengusiais 70-tį. Bet daugiausia buvo tarp 20-40 metų. Laikraščio turinys įvairus: publicistiniai straipsniai, mokslinio pobūdžio ir populiarizacijos, eiliuota poezija, praktiški ūkiški patarimai, kitų leidinių apžvalgos bei vertinimai. Pasirinktos temos taip pat įvairios. Pavyzdžiui, L. Malinauskaitė, vėliau ištekėjusi už J. Šliūpo, rašė "Trumpa pažvalga, kodėl mūsų lietuviams vargu yra gauti lietuves pačias.." J. Basanavičius, be garsiosios prakalbos "Aušros" pirmajame numery, rašė "Senovės lietuvių pilys," P. Vileišis "Kapai didžiųjų kunigaikščių Vilniuje", taip pat "Sodas, apyniai ir bitės."

Svarbiausi bendradarbiai, be jau anksčiau minėtų, buvo A. Vištelis, Ksaveras Sakalauskas (Vanagėlis), J. Miliauskas (Miglovara), kun. S. Gimžauskas (Svalė). Daugelio "Aušros" bendradarbių išspausdintieji kūriniai neturi išliekančios vertės. Jų eiliuotoji poezija, jei ją palygintum su mūsų šių laikų poetų (B. Brazdžionio, Aisčio ir kitų) yra labai silpna, nevisai sklandi. Tačiau gimtosios kalbos aukštinimas, tautos praeities atvaizdavimas, Lietuvos grožio iškėlimas, meilė gimtajai žemei anais laikais buvo labai reikšmingi.

Kai kurie tos eiliuotos poezijos kūrinių, nors ir paprasti, bet liko populiarūs ligi šių dienų. Daugelis prisimename eilėraštį virtusį dainele: "Op! op! Kas ten? ...Nemunėli! / Ar tu mane šauki, / Ar tik tylų vandenėlį / Pliuškendams sau plauki?"

Parašęs šį eilėraštį, Vištelis buvo pripažintas poetu. Sakoma, kad net Sibire ištremti lietuviai, tėvynės nostalgijos veikiami, širdies skausmą ramino dainuodami šią dainelę.

Tebėra žinoma ir populiari dainelė:

"Kur banguoja Nemunėlis,
Kur Šešupė miela plaukia,
Ten tėvynė mano brangi,
Ten širdis mane vis traukia."

Tai kūryba aušrininko mokytojo K. Sa-

(1861 - 1944)

Dr. Jonas Šliūpas, vienas iš "Aušros" redaktorių, visuomenės veikėjas, žurnalistas, vienas iš Lietuvos atkūrimo veikėjų.

Dr. Jonas Sliupas, another "Ausra" editor, and one of the most active members of the independence movement.

kalausko (Vanagėlio), dzūko, lankiusio Simno ir Krokialaukio pradžios mokyklą; toje mokykloje ir man po 45 metų, jau paskelbus Lietuvos nepriklausomybę, teko mokytis.

"Aušroje" debiutavo mūsų tautinio atgimimo dainius J. Mačiulis-Maironis Žvalionio slapyvardžiu savo pirmuoju eilėraščiu:

"Miškas ūžia, verkia, gaudžia,
Vėjas žalią medį laužo,
Nuliūdimas širdį spaudžia
Lyg kad replėmis ją gniaužo."

Tikėdamas tautos prisikėlimu, poetas galingai sušukęs, baigia eilėraštį:

"Atsibus tėvynės sūnūs,
Didžią praeitį atminę,
Pagimdys vargai galiūnus.
Ugnimi uždegs krūtinę."

Ypatingo dėmesio vertas aušrininkas vokietis dr. J. Sauerveinas (Girėnas), be daugelio kitų raštų ir nuopelnų lietuvių tautai parašęs "Lietuvninkais esame mes gimę"..., virtusį beveik antruoju Lietuvos himnu.

Tebuna man leista šia proga prisiminti, rodos, 1932 m. Kaune koncertavusį Tilžės lietuvių giedotojų draugijos chorą, vedama dr. Vydūno (Viliaus Storastos), kurio repertuare buvo daugiausia nesudėtingos dainelės, kaip "Plaukė žąselė per ežerėlį" ir kitos. Bet ypatingai įspudingai jaudinančiai skambėjo "Kaip ąžuols drūts prie Nemunėlio" . . . Tai labai buvo charakteringa vienam to choro dalyvių, Enziui Jagomastui, redaktoriui ir spaustuvininkui, dainavusiam žemu stipriu balsu, o ir pačiam stambios kūno sudėties, tikrai kaip ąžuolui . . . Ir tas didysis Mažosios Lietuvos patriotas buvo kaip su šaknimis išrautas panemunės ąžuolas, turėjęs apleisti Tilžę ir apsigyventi jau sovietų okupuotoje Lietuvoje. Bet Gestapo kerštas pasiekė jį ir čia... 1941 su visa šeima buvo sušaudytas Vilniuje . . .

"Aušros" programa

"Aušros programa" buvo išdėstyta J. Basanavičiaus prakalboje, įdėtoje "Aušros" 1 Nr. Jau pats motto: "Homines historiarum ignari semper sunt pueri" rodo, jog tautos praeities pažinimas šiame žurnale užims pagrindinę vietą. J. Basanavičius jautriais žodžiais atkreipia dėmesį, kad visuose pakraščiuose lietuviai, vartodami kitas kalbas, užmiršę, kas esą ar buvę. Basanavičius, sakydamas, jog "Die Sprache ist unsere Geschichte," pastebi, kad ir tas vienintelis mums likęs turtas — kalba - nyksta. Suglaustai į "Aušros" programą turėjo įeiti: tautinės garbės ugdymas, tautos vienybės siekimas, taikus sugyvenimas su kaimyninėmis tautomis ir aktualūs dabarties reikalai. Pabrėžiama, jog visų tų užmojų vykdymas remiamas besąlyginiu idealizmu ir entuziazmu. J. Basanavičius baigia savo prakalbą žodžiais: "Kaip aušrai auštant, nyksta ant žemės tamsybė, o kad taip prašvistų ir Lietuvos dvasia!"

Aušrininkai buvo romantikai — praeitį stengėsi vaizduoti kaip laimingiausį tautos laikotarpį. Apie ateities Lietuvą jie neturėjo aiškios vizijos. Tikėdami į tautos prisikėlimą, jie pranašavo bendrais bruožais — laimingą rytojų. Galima drąsiai tvirtinti, kad "Aušra" pradėjo mūsų tautoje naują laikotarpį. "Aušra" jungė įvairių nusistatymų ir profesijų lietuvius inteligentus, nes tautinė dvasia, užsidegimas, tautinės sąmonės kėlimas visiems buvo bendri uždaviniai.

Reakcija "Aušrai" pasirodžius

Daugeliui to meto lietuvių inteligentų pasirodžiusi horizonte "Aušra" buvo nepaprastos reikšmės įvykis. Tai matome iš jų pasisakymų.

Pirmiausia ji paveikė dr. V. Kudirką, kuris su J. Basanavičium buvo mokęsis Mariampolės gimnazijoj, tik buvo keletu klasių žemiau. "Pasijutau lietuvis esąs . . . Negaliu užmiršti, kad už tą valandą esu kaltas Basanavičiui," rašė jis. O gi dar prieš keletą metų J. Basanavičiui, kartu su kitais važiuojant atostogų, užtraukus lietuvišką dainelę "Augin tėvas du sūneliu" ir kviečiant kitus prisidėti (Zaspievajam, panowie), pagalvojo "praščiokas" (Chlop) ir, žinoma, susilaikė.

Jonas Jablonskis (Rygiškių Jonas), lietuvių rašomosios kalbos tėvas, tuo metu studijavęs Maskvos universitete klasikinę filologiją, sako: "Basanavičiaus "Aušra", jos mintys, kalba ir žodžiai—kaip perkūnas trenkė pasirodžiusi mūsų tarpe ir tuojau išblaškė visus abejojimus ir svyravimus . . . Man toji nauja mūsų gyvenimo pradžia, tas naujas evangelijos žodis, mūsų pačių raštu išreikštas, didžiausią padarė įspūdį ir aiškiai pastūmėjo mane kaip ir mano draugus į naują gyvenimo kelią. Dėkui, be galo dėkui už tą suraginimą Tau, pirmasis ir didysis aušrininke! Tu esi mus išbudinęs."

Mokytojas, filologas J. Juška, gyvenęs tuo metu Kazanėje, rašė: "Ačiū, šimtą sykių ačiū už žodžius, parašytus tokiu gražiu lietuvišku liežuviu, kokį skaityti ir sapne nesapnavau" . . . Ir toliau, kaip šv. Rašte minimas Simeonas pamatęs gimusį Kristų, sakė: "Ačiū Viešpačiui, kad man nusidavė ant pabaigos mano gyvenimo regėti "Aušros" prabudinimą iš miego arba letargo sapno Lietuvos ir lietuvių. Galiu mirti, pamatęs "Aušrą" mūsų atsigaivinimo, apie kurią aš 25 metus svajojau."

Žinoma, būta ir neigiamos reakcijos. Štai A. Baranauskas parašė "Aušros" redakcijai laišką, protestuodamas, kad jo eilėraštis buvo atspausdintas be jo sutikimo. Progą tam davė, ir rodos, visai nekaltas, mūsų akimis dalykas. Kai Vištelis išvertė Kraševskio "Vitolio raudą" ir ją atspausdino, J. Mikšas "Aušroje," nieko blogo nepagalvojęs, parašė įvertinimą, sakydamas "Kas graikams Odisėja ir Iliada, romėnams Enejida, žydams—senasis Šv. Rašto testamentas, krikščionims—naujasis testamentas, tai mums lietuviams — "Vitolio rauda", pirmoji dalis tos didžiosios

Swetur.

Gromata isz Amerikôs.

Springfield, Ohio, Amērikoj, 5 d. Kowinio 1883.

Brangus prieteliau redaktoriau!

Radau lenkiszkoj gazētoj, kad trys lietuwiszkj laikraszczei iszeina prusiszkoje Lietuwoje; tai apszwietē mano akis, kad ir musû giminystē turi dar tiek walnybês prusiszkoj Lietuwoj; ale rusiszkoj Lietuwoje, nežinau, ar yra kokia drukarnija ar ne.

Esu Amērikoj jau wieniûlika metû — ir randasi mus giminystês j 15 ar 20000. Mes turim keles taworczystes, ar tris parapijas ir kunjgû tris Lietuwninkus. Buwom rodą uźwedę lietuwiszką gazētą (laikrasztj) Amērikoj iszleisti, ale su maźu kapitału — ir turējom perstoti. — Norēcziau jus gazētôs kelis eksempliorius, kad atsiųstumet dēl apgarsinimo sawo linkimo. Po apturējimo jus gazētôs atsiųsim prēnumeratą arba piningus. Asz storawosiûs paskui su abonentais pamaczj jums neszti. — Musû welyjimas yra, kad kiek tiek korespondencijôs padarytumet su Amērikôs Lietuwninkais. Tiktai nežinau ar mus kalba bus suprantama gerai ar ne. Asz pats esu isz Maskolijôs lietuwiszkôs Suwalkû gubernijôs, Wilkawiszkio pawiete.

Gal buti, jus prietelius tikras raszo.

Antanas Jurgełaitis.

Iš "Aušros" Nr. 2, (1883 m. balandžio mėn.)

epopėjos Anapilis."

Tai sukėlė audrą kunigų tarpe, o lenkuojantieji ėmė ginti katalikiškąją "vierą" nuo litvomanų. Tas epizodas primena mūsų tarpe iškylančius nesusipratimus dėl mažmožių... Iš tikrųjų "Aušra", kaip čia, taip ir kitur neturėjo tendencijos bažnyčią užgauti, iš viso šiais klausimais laikėsi neutraliai.

"Aušra", redaguojama J. Šliūpo, sukėlė dar didesnę reakciją. Vadinami legalistai, kurie mėgino kooperuoti su rusų valdžia, tikėdamiesi, kad ji leis laikraštį spausdinti legaliai Lietuvoje, buvo nepatenkinti, jei buvo pasisakoma prieš rusų darbus. P. Vileišis sakė: "Girk vyriausybę, o ne peik jos, nes teisybę sakant, mes nuo jos daugiau gero, ne kad blogo turime." Nepatenkinti buvo prolenkiškos orientacijos asmenys, tiek priešlenkiškos. Pirmiesiems atrodė, jog per švelniai reaguojama prieš lenkininkus, kitiems — per mažai. Bet, J. Basanavičiaus nuomone, tokį nusistatymą apie Šliūpą sukėlė ne tiek tilpę "Aušroje" jo raštai, kiek pats asmuo, nes jau išvykdamas iš Lietuvos, jis buvo žinomas kaip kairaus nusistatymo asmuo, nors gyvenimo praktika rodo visai ką kitą. Jis pasikvietė į Ameriką kun. A. Burbą, kad kovotų dėl lietuvių kalbos teisių bažnyčioje ir steigtų naujas lietuvių parapijas.

"Aušros" karta—tai daugiausia pobaudžiavinio laiko inteligentija: ūkininkų ir nedidelių dvarininkų sūnūs, buvusieji Mariampolės ir Šiaulių gimnazijų auklėtiniai, aukštųjų mokyklų studentai, kunigai, klierikai, Veiverių seminaristai ar jau mokytojai, vienas kitas gydytojas, inžinierius, rečiau ūkininkas ar amatininkas. Daugumas jų buvo suvalkiečiai ar kauniečiai, tik nedidelė dalis vilniečių ar mažlietuvių.

Jaunajai kartai buvo svetimos Liublino unijos tradicijos. Lenkų nenoras pripažinti lietuvių kultūros, beatodairinis lenkų kalbos skleidimas lenkinant visomis priemonėmis net Lietuvos kaimą, prisidengus religija, atstūmė jaunąją inteligentiją nuo bendradarbiavimo su jais.

Iš antros pusės rusų administracija įvairiomis priemonėmis mėgino lietuvius patraukti į savo pusę ir juos surusinti, darydami nuolaidas: panaikino baudžiavą, atšaukė ponų privilegijas, įvedė lietuvių kalbos dėstyma užnemunės mokyklose, įsteigė stipendijas Maskvos universitete.

Rašoma, kad "Aušra" sustojo ėjusi dėl finansinių sunkumų. Iš tikrųjų gi dėl visuomenės pasaulėžvalginio pasiskirstymo. Tiesa, dar yra nuomonių, kad "Aušros" sustojimą paskubino A. Baranausko pozicija. Jo artimas giminaitis rašytojas klasikas Antanas Vienuolis-Žukauskas savo atsiminimuose, išleistuose okupuotoje Lietuvoje, 346 psl., sako: "Į senatvę ir pats vyskupas Baranauskas pasekė sulenkėjusių Praniauskių pėdomis ir apšaukė aušrininkus litvomanai, lenkų lietuvių vienybės ardytojais. Apšaukė niekadėjais tuos, kurie pasiryžo prikelti iš miego savo tautą, atgaivinti jos kalbą ir seną kultūrą."

Liūdnas faktas, kurio negalima užmiršti, kad mūsų gerbiamas "Anykščių šilelio" autorius, augęs ir mokęsis katalikiškai lenkiškose tradicijose su senąja kunigų karta, paliko joms ištikima. Nors "Aušrai" pasirodžius, dar nebuvo peržengęs ne 50 metų slenksčio, bet, Maironio žodžiais, jis nesuprato naujosios jaunimo giesmės . . .

"Aušra" kitataučių akimis

Svetimiesiems "Aušra" buvo didelė mįslė, kurią jie stengėsi įspėti. Neidami į atvirą kova su rusų vyriausybe dėl lietuviams daromų skriaudų, tuo pačiu laiku pasisakydama prieš lenkinimą; lenkams atrodė, kad tai esanti sugalvota rusų jiems pakenkti. "Aušra" buvo leidžiama Mažojoj Lietuvoj, todėl rusai spėliojo, kad tai esanti vokiečių intriga prieš juos, o vokiečiai galvojo, kad tai rusų ar lenkų kiršinimas prieš juos. Prisimintinas faktas, kad J. Šliūpas buvo įtartas rusofilu, ir jam buvo įsakyta išvažiuoti.

Iš tikrųjų aušrininkai, pasivadinę Lietuvos mylėtojais, stengėsi įtikinti visuomenę, kad lietuvių tauta turi teisę pati spręsti savo likimo kelius, kaip ir kitos tautos. Šiuos argumentus rėmė savo tautos istorija, kalbos turtingumu ir laisvų tautų gyvenimo pavyzdžiais.

Mūsų literatūros autoritetai apie "Aušrą"

Prof. V. Mykolaitis-Putinas apie "Aušros" reikšmę sako: "Buvo gyvas vienintelis visos lietuvių tautos reikalas: žadinti lietuvius iš miego, skleisti tautinį susipratimą, diegti tėvynės meilę, tiesti pirmuosius tautinės kultūros pradus arba bent žadinti jos pasiilgimą. Šito vieno tautinės sąmonės reikalo nujautimas spietė apie "Aušrą" įvairių pažiūrų žmones."

Žymus mūsų literatūros istorikas prof. M. Biržiška daro tokią išvadą: "Iš "Aušros" išaugo supratimas, kad lietuviai ir Lietuva, tai ne vien konglomeratas savo keliais einančių žemaičių,aukštaičių ir kit., bet viena tauta, vienas kraštas, o Lietuvos kaimynams . . . "Aušra" buvusi pirmą kartą iškelta lietuvių tautinė vėliava.

Gi prof. J. Brazaitis, lyg pratęsdamas čia iškeltas mintis, sustoja prie J. Basanavičiaus asmens, sakydamas: "Teisingai J. Basanavičius vadinamas ateities pramatytoju, tautinio atgimimo pranašu."

Baigiamoji išvada

"Aušros" išvaizda, lyginant su mūsų laikų žurnalais, buvo labai kukli ir pats egzistavimo laikotarpis — tik treji metai ir keturi mėnesiai. Bet jos reikšmė didelė, nes padrąsino lietuvius žengti sparčiais šuoliais tautinės veiklos keliais. "Aušrai" sustojus, viens po kito steigiami nauji laikraščiai, nes tautinis judėjimas buvo inertiškai įsibėgėjęs...

Aušrininkai sukėlė tikrą perversmą, pasukdami tautinio renesanso keliu. "Aušra" buvo ne tik periodinės spaudos pradininkas bei tautinės sąmonės budinimo skleidėja, ji sukūrė gausų ir galingą lietuvybės apaštalų sąjūdį. "Aušros" leidėjai laikytini ir lietuvių laikraštinės kalbos pradininkais, nes stengėsi vartoti kalbą, kuri būtų visiems suprantama, vengė tarmiškumo, kūrė literatūrinę kalbą, šalindami barbarizmus, keisdami juos naujadarais.

Taigi "Aušra" atliko didžiai reikšmingą darbą, į kurį šiandien reikia žiūrėti su nuostaba ir pagarba, nes ji pravėrė duris į plačiuosius lietuviško darbo horizontus. Ji parodė, jog lietuvių tauta yra subrendusi savarankiškam gyvenimui, ką matome iš tolimesnių šios veiklos apraiškų. Jei "Aušra" būtų atvertusi į lietuvybę tik Vincą Kudirką, ir tai jos tikslas būtų buvęs pateisintas, bet ji atliko daug daugiau. Galima rimtai suabejoti, jei "Aušros" nebūtų buvę, kažin ar būtų įvykęs Vasario 16 aktas ir jį sekęs mūsų tautos valstybinis prisikėlimas.

Šia proga prisimintina, kad ir šiandien dėl panašių vertybių, už kurias kadaise kovojo aušrininkai, daugelis kenčia okupuotoje Lietuvoje. Ten einanti pogrindžio spauda ir naujoji "Aušra", rodanti šviesią ateitį, siekia, kad visi mylėtų praeitį ir ja didžiuotųsi. Tikėkime, kad ji atves mūsų tautą į naująjį valstybinį prisikėlimą.

Ignas Medziukas

LIETUVOS VARGAS

Tai pats pirmas Maironio eilėraštis, atspaustas "Aušros" 1885 m. liepos-rugpiūčio mėn. 7-8 numeryje.

Vėliau poetas jo tekstą taisė, gryninindamas kalbą, dailindamas formą, kai kuriuos posmus pakeisdamas, prirašydamas naujų.

Miszkas užia, girė gaudžia,
Vėjas medžiu szakas laužo,
Nuliudimas manę spaudžia,
Kaip apcugais szirdį gniaužo.

Liudnas balsas žalios girės
Kaipo kardas perver szirdį:
Stovi visas kaip pastyręs,
Rodos, szneką miszko girdi.

Szneka pilna atminimu
Apie buvusias gadynes,
Kas nejauczia nuliudimo?
Kas neverkia jas atmines?

Nelaiminga ta Lietuva,
Sav prieglaudos ji negauna,
Su sentėviais jau pražuvo
Jos garsybė, garbė slauna.

Dieve didis, Dieve brangus!
Kuomi mes priesz tavę kalti?
Ko dėl tamsus ant mus' dangus?
Ko dėl puczia vėjai szalti?

Mes paklydę per silpnybę,
Bet mes vienok vaikai tavo;
Gink mus visur, duok vienybę,
Turėk mus po sparnu savo!

Zvalionis

APSILANKYMAS SOVIETINAMOJE LIETUVOJE

JURGIS GLIAUDA

Tradicinį "Draugo" romano konkursą 1982 metais laimėjo rašytojas Anatolijus Kairys. Premija paskirta jam už romaną "Kelionė į Vilnių." 247 puslapių knyga atspausta per tris mėnesius, kas mūsuose yra tam tikras pragiedrulis knygų leidyboje. Knyga išleista skubomis, bet gerai. Skaitytoją džiugina aplanko spalvos ir viršelio piešinio (dail. A. Sutkuvienė) grafinė estetika. Viršelio piešinys yra kelionių įspūdžių knygos pobūdžio. Vilniaus šventovių varpinės ir bokštai, ir tai nuteikia pakiliai ir elegiškai.

Toji knyga yra . . . dvidešimt aštuntoji produktyvaus rašytojo knyga! Anatolijus Kairys yra poetas, dramaturgas, beletristas, kritikas ir čaižus polemikas, kada tenka ginti savo tezes. Su šia, premijuotąja knyga, jis įrašė naują puslapį į savo kūrybinę biografiją—praregėjimo vilties puslapį. Tai optimistinės tonacijos veikalas, nors aplinka taip juoda, taip slogi. Romano "Kelionė į Vilnių" siužetas suvestas į epizodą, kuris tetrunka porą dramatiškų savaičių. Romano tema yra erdvi tezės ir antitezės kovų panorama. Drama kunkuliuoja vyriausiojo romano personažo Mindaugo Genučio širdy ir prote, jam—amerikinio universiteto teisės doktorantui ir idėjiniam marksistui—atkakus Vilniun pažinti savo didžiosios iliuzijos povaizdį.

Prieš dvi dekadas Anatolijus Kairys parašė satyrinę komediją "Viščiukų ūkis" kurioje antroji lietuvių išeivių generacija, per marksistų įtaką aukštosiose mokyklose susidarė bendravimo su meška iliuziją. Buvo gi "logiškoji" iliuzija: meška galinti turėti žmogaus veidą! Ši didžioji iliuzija taip primena dr. Vlado Juodeikos masyvią studiją "Didžioji iliuzija," kurioje autorius globaliniu mastu pristatė politekonominio blefo apgaulę. Žmonija, nerasdama išeities iš nuolatinių ekonominių problemų, norinti svaigintis marksizmo teorija, ieškoti komunizmo su žmogaus veidu ir nepajėgianti savo klaidžiam susižavėjimui priešpastatyti paprastą, kasdienę patirtį, iš kurios kyla tikras pažinimas, esminis žinojimas.

"Kelionės į Vilnių" romane "Viščiukų ūkio' personažas aklai tiki marksizmo teorijos tobulumu. Ant tos teorijos pamatų, esą, statoma tobula visuomenė, kurioje nėra kapitalistinio pasaulio problemų ir socialinio nelygumo. Mindaugo Genučio tėvai turi gerą nusimanymą apie komunistinę sistemą. Tėvas buvęs kariškis, motina buvusioji mokytoja įspėja sūnų mesti makabriškos idėjos išpažinimą. Bet sūnus, kaip Krišnos ar Mūno sektų išplautais smegenimis pusgalvis, perėjęs hipio, kairaus studento, taikos korpuso bastūno ir neva marksistinių studentų veiklos fazes, nepalaužiamas, neperkalbabas. Įželdines "marksistinę" barzdą, jis tiki marksizmo neklaidingumu, socialinio teisingumo per "marksizmą-leninizmą" įgyvendinimu. Jis aklai tiki, kad komunizmas Maskvoje ir Vilniuje parodys jam savo "žmogišką" veidą. Per savo veikimą Mindaugas Genutis užsirekomenduoja Amerikoje kaip Maskvai naudingas intelektualas. Sovietų ambasada suteikia jam galimybę atlankyti Lietuvą, būti nevaržomam jos teritorijoje. Jis esąs "savo žmogus."

Jis atkanka į savo tėvų kraštą. Ir toliau įsiliepsnoja dostojevskiška kova pastabaus jaunuolio širdy ir prote: tiesos ir melo, iliuzijos ir nusivylimo kova. Iš eilės, viena po kitos, griūva iliuzijos tvirtovės. Gyvenimo tikrovė be propagandinių dažų, be skambių ir tuščių žodžių įrodo mūsų ekskursantui, kad jis visą savo jauną gyvenimą, būdamas absoliučiai laisvoje visuomenėje, kaip narkotiku svaiginosi melu, mušė ne tuos būgnus, pūtė ne tą trimitą.

Vaizdžiai ir dramatiškai autorius registruoja brutalmo teisinimus, ir vėl nuopuolius. Juo toliau, juo giliau grimzda Mindaugo Genučio kelionė į nusivylimų ir apmaudo pelkę.

Išnaudodamas savo privilegijas, režimui jis "savo žmogus", jis lankosi plačiau. Jis drįsta oponuoti "marksizmo-leninizmo" žinovams, reikšti savo nuomones, diskutuoti, pareikšti sarkastiškų pastabų. Amerikinės sistemos auklėtinis, jis net nesuvokia—argi taip jau pavojinga režimo tezėms priešpastatyti savo kritiką?

Scena veja sceną. Vienur supliuška tariamas prorežiminių teorijų solidumas—ekonominis gyvenimas nestatomas ant realios ekonomikos pamatų, bet ant politekonominio blefo. Kitur sugriūva asmens laisvių reali, universalinė sąvoka. Pagaliau, prieš akis vyksta scenos, kurioms suprasti nereikia nė akademinio lavinimosi. Scenos rodo visuomenės ir santvarkos ligą, kaip vėžio žaizda deklaruoja neabejotiną vėžio buvimą.

Turistinė kelionė į Vilnių, per personažo patyrimą ir įspūdžius, įgauna režimo pažinimo foną. Dviejų savaičių apsilankymas vis dar sovietinamoje ir vis dar nesusovietintoje Lietuvoje yra kelionė į **pro et contra** pasaulį. Romano prigimtis ir struktūra čia pastovūs siužeto ir temos rėmai. Situacijų kaita nutrūksta su šiuo atveju naturalios katastrofos dundesiu. Pro et contra (už ir prieš) tezė šiame, puslapiais taupiame romane išlaikyta su ypatingu rūpesčiu ir retoriniu įtikinamumu.

Pasakojimas gyvas, dialogai neretai išplinta, padėtys kinta skubomis—televizijinio ekrano metodu. Šis dėstymo būdas buvo patyrusio dramaturgo perkeltas į epinį veikalą transformavo į filmą, į dramą, į spalvingą, polėkišką vaidinimą.

Tai veikalas apie keistoką laisvos visuomenės eksponatą, kuris naiviai ir geravališkai geisdamas rasti pavyzdį visuomeninei ir transformavo į filmą, dramą, į spalvingą, pridengtu melu.

Romanas itin rekomenduojamas pažinti ir vėlei, kad kiekviena diktatūra kuri tobulai garsinasi turinti "žmogaus veidą," faktinai beturinti "žvėries nasrus."

Kelionė į Vilnių
Anatolijus Kairys
Lietuviškos Knygos Klubas
1983
Kaina 10 dol.

NAUJOS

KNYGOS

ATSIŲSTA PAMINĖTI

Čikagos Jaunimo Centras 1957 - 1982. Red. komisija: kun. V. Gutauskas, SJ, B. Jasaitienė, I. Kriaučiūnienė, Č. Grincevičius; laužymas kun. A. Saulaičio, SJ.; meninė priežiūra P. Aleksos.

Iliustruota veiklos istorija, didelio formato 88 psl.

Anatolijus Kairys, Kelionė į Vilnių. "Draugo" romano konkurse premijuotas romanas. Išleido Lietuviškos knygos klubas., 1983. Viršelis dail. A. Sutkuvienės. 247 psl. Kaina $10.

IŠ LIETUVIŲ RAŠYTOJŲ DRAUGIJOS VEIKLOS

Naujoji Lietuvių Rašytojų Dr-jos valdyba

išrinkta iš Čikagoje ir apylinkėse gyvenančių rašytojų. Ją sudaro: Anatolijus Kairys — pirmininkas, Česlovas Grincevičius — vicepirm., Adolfas Markelis — sekr., Apolinaras Bagdonas—ižd., nariai: P. Gaučys ir R. Vėžys.

MAIRONIO VARDO POEZIJOS PREMIJA PASKIRTA BRAZDŽIONIUI

Minint Maironio 50 metų mirties sukaktį L. Rašytojų Dr-ja, rašyt. Nelei Mazalaitei pasiūlius įsteigti poezijos premiją jos mirusio vyro Juozo Gabės atminimui ir paskyrus premijos sumą ($1000), paskelbė poezijos premiją už 1982 m. išleistas arba rankraščiais įteiktas knygas. Iš 5 rankraščių ir 4 spausdintų knygų jury komisija, kurią sudarė Leonardas Andriekus, pirm., Paulius Jurkus, sekr., ir Vytautas Volertas, narys, premiją paskyrė poetui Bernardui Brazdžioniui už poezijos rinkinį "Vaidila Valiūnas".

Lietuvių Rašytojų Dr-jos metinė premija

Lietuvių Rašytojų Draugija kasmet skiskiria premiją už geriausią grožinės literaria premiją už geriausią grožinės literatūros veikalą. Premijos mecenatas — Lietuvių Fondas.

1982 m. premijai skirti sudaryta jury komisija Los Angeles mieste: į ją įeina: dr. Elena Tumienė, Bern. Brazdžionis, Jurgis Gliauda, Ign. Medziukas ir Algis Raulinaitis.

Barono vardo novelės konkurso premijai

skirti komisiją sudaro pirm. V. Volertas (jam siųsti rankraščius iki 83.5.2 adresu: 405 Leon Ave., Delran, NJ 08075), nariai: K. Grigaitytė ir Pr. Naujokaitis.

ČIURLIONIO GALERIJAI 25 METAI

Pernai metų gale (lapkričio mėn.) Čikagoje atšvęsta Čiurlionio galerijos 25-metis: Jaunimo Centre surengtas minėjimas ir ta proga išleistas puikus M. K. Čiurlionio galerijos kūrinių katalogas, kuriame atspausta pora rašinių, sveikinimų ir 104 darbų reprodukcijų. (Viso galerija turi padovanotus ar nupirktus 258 kūrinius).

Minėjimo programoje dail. Romas Viesulas skaitė kruopščiai paruoštą paskaitą apie Čiurlionį ir jo kūrybą. Galerijoe buvo iškabinta Č. galerijos kolekcijos darbų.

Bent trumpai pažvelkime į Č. g. istoriją. Ilgus metus buvęs galerijos globos komiteto pirmininku kun. J. Borevičius, S.J. tarp kitko rašo:

"Randu, kad laimingiausia diena, kurią teko man išgyventi šioje lietuviškų rūpesčių bei sielvartų sostinėje (Chicagoje), yra spalio 20, 1957 metais. Tai diena, kuri kultūriniame mūsų išeivių gyvenime džiaugsmingai paženklinta Čiurlionio Galerijos įsteigimu Tėvų Jėzuitų pastatytuose naujuose rūmuose, Chicagoje."

Šiais reikšmingais garbingojo patriarcho prof. dail. a.a. Adomo Varno žodžiais prasideda Čiurlionio galerijos istorija Chicagoje.

1957 metais kovo 3 dieną, susirinkę įvairių šakų kultūrininkai ir menininkai, įsteigė Lietuvių Amerikiečių Menininkų Klubą. Vienas reikšmingiausių šio klubo darbų buvo įkūrimas Čiurlionio vardo galerijos Lietuvių Jėzuitų Jaunimo Centre. Iškilmingas šios galerijos atidarymas įvyko 1957 metais spalio 20 dieną.

Čiurlionio meno galerijos direktorius dail. M. Šileikis taria žodį galerijos atidarymo iškilmėse 1957 m. spalio mėn. 20 d. Vidury matyti iškilmėse dalyvavęs ir žodį tarę konsulas dr. P. Daužvardis.

The director of the Ciurlionis Art Gallery, M. Sileikis, speaks at the opening ceremonies, October 20, 1957. Then consul-general, Dr. P. Dauzvardis, who also spoke, is among the participants.

Čiurlionio galerijos tikslas turėjo būti: 1) globoti lietuvius dailininkus, padėti jiems ruošti savo darbų parodas ir tuo supažindinti lietuviškąją ir kitą visuomenę su lietuviškuoju meno genijum, su lietuvių dailininkų sukurtais darbais; 2) Organizuoti lietuvių dailininkų kūrinių fondą ir laikui atėjus, fonde esančius kūrinius perduoti laisvai ir nepriklausomai Lietuvai. Šį fondą kurti pramatytos dvi galimybės: viena jų— lietuviui dailininkui dovanojant savo kūrinį šiam fondui; antra — ieškoti mecenatų pirkti šiam fondui lietuvių dailininkų darbus. Ir pati galerija iš savo kuklių pajamų yra nupirkusi šiam fondui eilę lietuvių dailininkų darbų. Reikšmingesnis fondo praturtinimas buvo įsigijus dailininko Rato, iš Australijos, grafikos rinkinio."

Gelerija turi globos komitetą; tvarko galerijos direkcija; vadovauja direktoriai. Iki šiol direktoriais yra buvę: dail. M. Šileikis, Z. Kolba, V. Petravičius, A. Valeška, Br. Macevičius, P. Aleksa, V. Balukienė, R. Jautokaitė, M. Gaižutienė, šiuo metu — Vanda Aleknienė.

Parodos rengiamos paprastai kartą mėnesyje. Yra surengta keli šimtai individualių ir grupinių parodų. 1982 metais surengta šios parodos: P. Domšaičio, Avižienio kolekcijos paroda, E. Budrio, A. Dargio, R. Zotovienės, Ž. Mikšio, G. Žumbakienės, Bendra foto paroda, M. K. Čiurlionio galerijos turto 25 metų sukaktuvinė paroda, M. Stankūnienės darbų paroda.

Gelerija inkorporuota, angliškai jos vardas "Lithuanian Art Gallery Čiurlionis". Jos adresas: 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Illinois 60636.

Čiurlionio galerijos atidarymo iškilmėse dalyvavo M. K. Čiurlionio sesuo J. Stulgaitienė, tuo metu gyvenusi JAV. (Vėliau ji grįžo į Lietuvą).

Nuotraukoje momentas kaip garbingajai viešniai įteikiama gėlių puokštė. Publikos pirmoje eilėje matyti dail. A. Varnas, nupiešęs galerijai Čiurlionio portretą.

The sister of M. K. Ciurlionis, J. Stulgaitis, is honored at the gallery's opening. She has since returned to Lithuania. Seated in the first row is artist A. Varnas, who painted a portrait of Ciurlionis for the gallery.

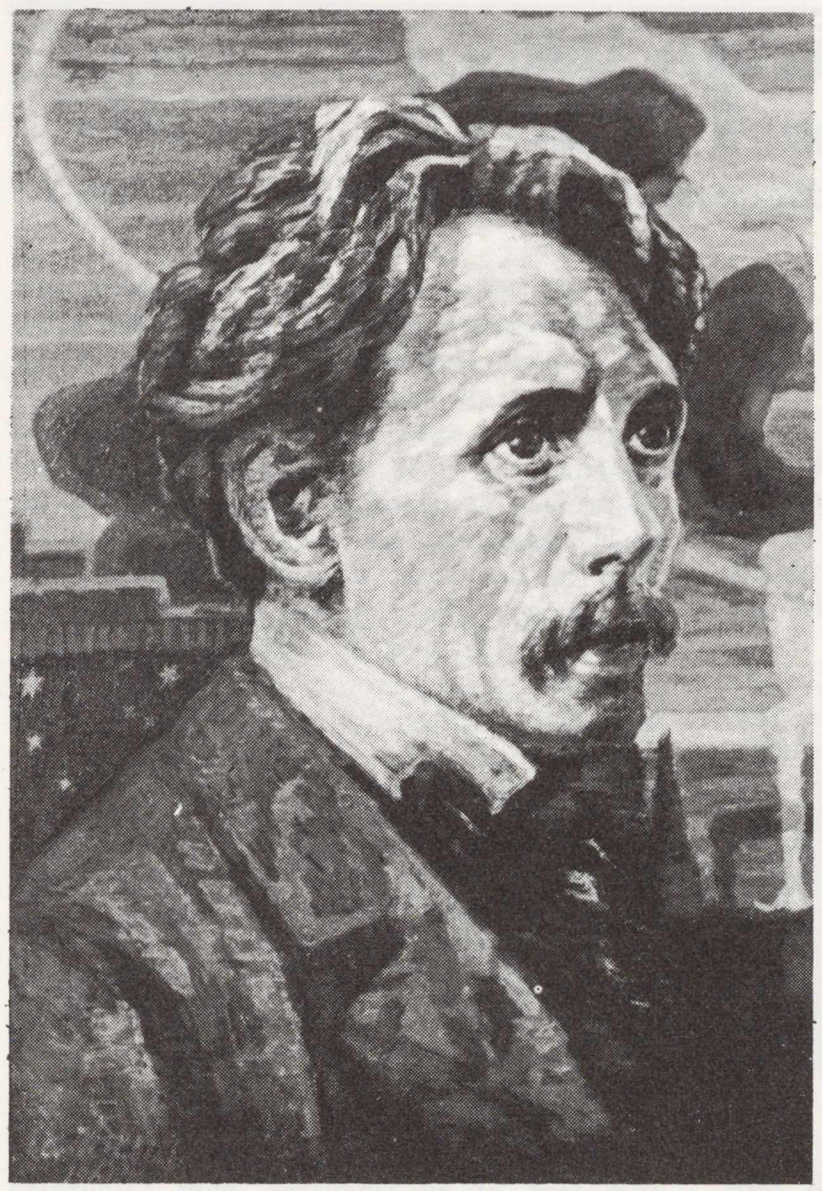

1. Adomo Varno pieštas M. K. Čiurlionio portretas.

A portrait of artist M. K. Ciurlionis by Adomas Varnas. The Ciurlionis Art Gallery now has seven of Adomas Varnas's paintings.

2. Pauliaus Augiaus grafika: Procesija.

"Procession," by graphics artist Paulius Augius, is one of 11 of his works in the Ciurlionis Art Gallery.

T. J. Vaišnys, SJ, kataloge tarp kitko rašo: "Mūsų jaunimui, gimusiam išeivijoje, ne visi žanrai bus prieinami. Vargu jis galės geriau pasireikšti grožinės literatūros srityje, kur yra reikalingas geras kalbos mokėjimas. Juk jaunimui lietuvių kalba darosi vis svetimesnė ir sunkiau suprantama. Bet vaizdinis menas — tapyba, skulptūra, galima sakyti, yra tarptautinė kalba. Tad ir jaunimui, kur jis begyventų, šioje srityje kliūčių nebus. Jau turime ir iš jaunimo puikių menininkų, kurių darbų yra ir Čiurlionio galerijoje."

Linkime ir toliau galerijai gyvuoti, kaupti lietuvių dalininkų darbus, globoti menininkus, kad laikui atėjus, Lietuvai kraitis būtų gausus ir vertingas. *(R. N.)*

Čiurlionio galerijos Čikagoje valdyba. Stovi: Donatas Kavaliūnas, Magdalena Stankūnienė, Vincas Lukas; II-je eilėje: Marija Gaižutienė, Vanda Aleknienė, pirmininkė, Algis Trinkūnas; apačioje — Rimas Griškelis. Nuotrauka J. Tamulaičio

The directors of the Ciurlionis Art Gallery in Chicago. Standing: Donatas Kavaliunas, Magdalena Stankunas, Vincas Lukas. In the second row: Marija Gaizutis, president Vanda Alekna, and Algis Trinkunas. Bottom: Rimas Griskelis.

ENGLISH SECTION

The Lithuanian Language

by THEODORE S. THOMPSON

This excerpt is a part of the introduction to Mr. Thompson's—Volume II, Comparative Philology and An Outline of Lithuanian Grammar," published by the William-Frederick Press, Inc., 55 East 86th St., New York, New York.

THIS VOLUME has been prepared essentially for students of philology; nevertheless, it should prove of much interest to any person who is interested in the Lithuanian language and its great antiquity and beauty, as described by eminent linguistic savants. The Lithuanian language has a remarkable similarity to Sanskrit; its present day grammar, morphology and phonology have been altered very little since its earliest inception.

The Lithuanian language is very important in the field of comparative philology, and it is regarded by renowned philologists as the key to the civilization of mankind. This volume is a guide to that language and a method for learning it. The language shows in its basic words and grammatical structure a remarkable similarity to Sanskrit, which dates back to 2000 B.C. or earlier. This volume contains the necessary elementary grammatical rules for the students of philology, and it will also serve as an introduction to more intensive studies of Lithuanian language and its importance in the field of comparative linguistic science.

The beginning of language is beyond our knowledge. Whatever the antiquity of the human race, we have no actual knowledge of its language earlier than about 4000 B.C. This is the period of the oldest Sumerian documents of the lower Euphrates Valley. Even this date must be relatively late in the history of mankind, and it is clear that language had already undergone a long course of evolution.

The Lithuanian language, whatever its antiquity, is of a wonderful structure, more perfect than either Sanskrit or Greek, more copious than Latin, and more exquisitely refined than any of these three. Yet, Lithuanian bears to all three of them a stronger affinity than could have been produced by nature, not only in the roots of verbs, but also in forms of grammatical structure and the morphological construction of words. So strong is this affinity that any philologist can see very clearly that Sanskrit, Greek, and Latin must have sprung from a common source, Lithuanian.

There is a similar reason for supposing that the Heruli, Rugians, Goths, Old Prussians, and Latvians, and their language, had the same origin, for they were ancient Lithuanian people.

Scholars have recognized the Lithuanians as exponents of the primitive Aryan Culture and civilization. Renowned philologists agree that the Lithuanian language is not only the oldest language in the world today, but the language used by Aryans before the invention or evolution of Sanskrit. The antiquity of the Lithuanian language and its grammatical structure place it in the same period with the oldest Sanskrit—2000 B.C. or earlier.

Lithuanian is Proto-Aryan, and to the renowned linguists, it was known to be an unwritten language in Europe for many centuries. However, recent linguistic investigations have definitely proven that the Lithuanian language was written even before the Christian era, though how far before it is difficult to determine with any degree of accuracy. But from the linguistic evidence and ancient writings in India and Persia, it is possible to assume that the Lithuanian language must have been written as far back as one thousand years before the birth of Christ.

The richest cultural heritage of the Lithuanian people is their language, which represents one of the highest achievements of all mankind. It surpasses all other European languages in its antiquity, the purity of its sounds, and its wonderful grammatical structure. It can be clearly seen, by a study of the highest developed grammar and the natural and beautiful sounds of their language, that the Lithuanians indeed possessed a creative genius in a very early era of our civilization. The vowel system of the Lithuanian language is the most ancient in its style. It antedates Sanskrit, Latvian, Greek, and Latin, in that order.

No other language, living or dead, has a system of sounds more rich and regularly developed or expressed more perfectly by its alphabet than the Lithuanian. The ancient Lithuanian grammarians did not invent the Latin characters, but they certainly brought them to the states of perfection which they now possess. These ancient grammarians must have been endowed by nature with great intellectual powers worthy of all admiration, and with psychological and linguistic views more accurate than those of any other nation. The Lithuanian grammarians have penetrated so deeply into the relations of sounds in their own language that we today may gain knowledge from them to better understand the sounds of our own English language, which has a corrupted phonology and morphology. For that reason alone no language and no alphabet are better qualified or suited to serve for the construction of a universal linguistic alphabet, with natural and pure sounds, than Lithuanian.

According to linguistic palaeontology, it is true that of all languages, only Lithuanian has preserved the purity of the primitive Aryan speech from that remote period of antiquity to the modern age. Many ancient languages have vanished long ago from the knowledge of mankind; however, the Lithuanian language is like an ancient monument of white marble—it still stands untarnished after many centuries of man's long history.

The morphology of the Lithuanian language clearly reveals to us many unsolved historical mysteries of ancient civilization, significantly expands the horizon of linguistic science, and broadens mankind's knowledge of his dark past. The discovery of the remarkable similarity of the Lithuanian language to Avesta (Old Persian) and Sanskrit has clearly opened new frontiers in the field of linguistic science according to conclusions of comparative morphology. Moreover, the morphology of the Lithuanian language definitely proves that the ruling class, or the kings of the ancient Hittite (Gititis) nation, had surnames similar to Lithuanian surnames. The renowned English scholar, Robert G. Latham, was absolutely correct when he said,

> "There is more in language than in any of its productions . . ."

The Lithuanian language was extolled for its antiquity and beauty, and for its great importance in the field of comparative philology, not only by renowned linguistics scholars, but also by the greatest philosopher of all, Immanuel Kant. The following fragmentary quotations from eminent linguistic scholars will show the value and importance of the Lithuanian language to the culture of the world. Benjamin W. Dwight, in his book *Modern Philology*, very strongly emphasizes the great value of the Lithuanian language in the field of linguistic science. He comments on the Lithuanian language as follows:

(Continued on Page 19)

THE YEAR OF AUŠRA (DAWN) 1883 — 1983

During the forty years of Press Ban in Lithuania (1864 - 1904) not even primers or missals could be printed in the Latin Alphabet. The books which were supplied by the Russian government in the Cyrillic Alphabet were not accepted by the Lithuanian populace.

Since acceptable literature could not be published in Lithuanian, that part of Lithuania under the German rule (Lithuania Minor) entered the struggle for freedom of the press. At first books of general nature were published, but eventually patriotic newspapers and periodicals, of which *Ausra* was one of the first, began to appear and were smuggled into Lithuania Major.

Ausra was of tremendous significance in the Lithuanian struggle against suppression.. Its lifetime extended from 1883 to 1886 and it was the time of Lithuania's nationalism at its greatest intensity in which the peasant intellectuals came to the fore. *Ausra,* edited by Dr. Jonas Basanavicius, "Patriarch of the Lithuanian Nation," sought to awaken the people to a new, free and creative national life. It encouraged the Lithuanians to love their language and to know and idealize the past.

Thus in 1983 we celebrate the 100th anniversary of the appearance of *Ausra.*

Steponavicius Not Appointed Cardinal

The naming of Msgr. Julijans Vaivods, an 87-year old Latvian, as cardinal came as a surprise not only to the West, but also to the Latvians and, especially, the Lithuanians. There had been persistent reports that Julijonas Steponavicius, apostolic administrator of the Archdiocese of Vilnius, was the unnamed bishop appointed a cardinal *in pectore* by Pope John Paul II on May 26, 1979. Bishop Steponavicius would have been a much more logical choice, because he represents the largest Catholic community in the entire Soviet Union, that of Lithuania.

Bishop Julijonas Steponavicius was exiled to the town of Zagare in 1961 and since then has been prevented from performing his duties as Bishop of Vilnius. He has never been formally charged with any "crimes," but his refusal to submit to the government's anti-religious strictures may have been the cause. His internal exile has been the subject of many protests by the Lithuanian clergy and lay Catholics, including an appeal on February 2, 1979, addressed to the late Leonid Brezhnev by 64 priests of the Vilnius Archdiocese, who said that his "illegal exiling" was in violation of Canon law and contradicted articles 27, 28, 30 and 31 of the LSSR Penal Code. Bishop Steponavicius' courage and faith have made him a symbol of faith under persecution and the most charismatic figure in the Lithuanian hierarchy. This has also earned him the hatred of the Communist authorities.

The following speculations are offered by Western observers:

ELTA suggests that the Kremlin might have delivered a confidential warning to the Vatican that the elevation of Steponavicius would have very grave consequences. The Soviet government might have also offered concessions—such as the recent permission to appoint new bishops—if Steponavicius were not named cardinal.

According to Msgr. Ladislav Tulaba, Rector of Rome's Lithuanian Pontifical College, the naming of Bishop Vaivods was not a "sign of warming relationships between Moscow and the Vatican, nor is it a Vatican move in sharp defiance of the Kremlin. Instead, the appointment is a 'test'—on a quite moderate level—of the Church's capacity to act independently of Moscow's surveillance and approval."

"The Church in Latvia is of no great consequence in terms of resistance," Msgr. Tulaba said. He called Cardinal Vaivods a "good priest and a good bishop," indicating that he "did not mean to be critical of a sizeable body of Catholic priests within the Soviet Union, who have decided that the wisest way to advance the cause of religion is to do the best they can within the system without making waves." Catholics in Latvia represent 10 percent of a total population of 2.5 million; Lutheranism is the dominant religion.

Lithuania, continues Msgr. Tulaba, contrasts sharply with Latvia as it has open religious resistance, "with perhaps one-third of its Catholic priests directly challenging Soviet domination." Msgr. Tulaba put the number of Catholics in Lithuania at 2.5 million.

Msgr. Tulaba said the Pope's preferred selection would have been Bishop Julijonas Steponavicius of Lithuania. He said he had received reliable reports from Lithuania that Moscow had informed the Vatican in the past that to name Bishop Steponavicius as a cardinal would force upon the Vatican a harsh option. Moscow would demand that the bishop be exiled from Lithuania—either to live in a prison camp in Siberia or work for his remaining days at the Vatican, never to return to Lithuania. Bishop Steponavicius was presumably unwilling to leave his people, and the Vatican presumably felt that his greatest service would be to remain in Lithuania as an inspirational force in Catholic life, Msgr. Tulaba explained.

Archbishop Julijonas Steponavičius

Press comments include:

● " 'Steponavicius . . . is a Lithuanian, not a Latvian, and Catholic Lithuania is a source of fear to the Kremlin leaders,' a press agent remarked yesterday in Moscow. 'The nomination of a Lithuanian could have grave repressions for the clergy and the faithful of that country'." [*IL TEMPO, Rome, January 7, 1983*]

● The Associated Press quotes an unnamed Western diplomat who believes that the appointment of the Latvian bishop as cardinal was most certainly made with Soviet knowledge. This is allegedly a sign that the Vatican's *Ostpolitik* is being continued, despite the war of words.

● " . . . The Soviet government is fighting against religion in Lithuania not only because of ideological reasons, but also because Catholicism in Lithuania represents those national values that in the course of centuries have helped to preserve the individuality and the original culture of the Lithuanian nation, while today they form a strong bulwark against the russification policy directed against the Lithuanian people . . . By a strange coincidence, only several days after the nomination of the Latvian cardinal, the journal of the Soviet Communist Party's Central Committee, *Agitator*, published a long article by a member of the Secretariat of the Lithuanian CP, Sepetys, about the need to intensify antireligious propaganda in Lithuania, especially among the young people, because the influence of Catholicism is still very strong among the young . . ."
[*AVVENIRE, Italy, January 12, 1983*]

● ". . . If there must be a cardinal in the Baltic republics, why not in Lithuania, where there are more than 700 priests and the majority of the population are Catholics? . . . The Pope obviously did not want to go that far. Lithuanians are strongly nationalistic and religious as the Poles, and therefore a cardinal in Lithuania would be for Moscow an embodiment of provocation . . ." [*SUDDEUTSCHE ZEITUNG, Munich, January 1983*]

● ". . . To have named a cardinal in Lithuania, according to a view heard in the Vatican, would have been seen by the Soviet Union as a direct challenge . . ." [*THE NEW YORK TIMES, January 30, 1983*]

● "The Pope's naming of Latvian Bishop Julijans Vaivods as the Soviet Union's first resident cardinal has annoyed Lithuanian Roman Catholic clerics in the Vatican. The Lithuanians believe that their nationality deserved the honor because the Lithuanian Church has a larger membership and is more active and outspoken than the Latvian . . . But the Vatican sources say that it was precisely Vaivod's conservatism—and advanced age (87)—that allowed the Pope to name him cardinal; elevating a Lithuanian bishop, they say, could have prompted increased harrassment from Moscow . . ." [*NEWSWEEK, February 7, 1983*]

Any speculations about the appointment of a Baltic cardinal must await the comments of the Lithuanian underground press, especially *The Chronicle of the Catholic Church in Lithuania*. Some light on the subject may be shed by the Vatican itself.

[*Adapted from ELTA, February 1983*]

CP DEMANDS MORE THOROUGH INDOCTRINATION OF THE YOUNG

"Shortcomings" in the atheistic and communistic indoctrination of young Lithuanians were sharply criticized by the leading figures of the Lithuanian Communist Party at the plenary meeting of the CP Central Committee, on April 16, in Vilnius. The main theme of the meeting was: "The tasks of the party organization of the republic in further strengthening the ideological political, internationalist and atheistic education of the students."

Griskevicius emphasized that the role of the school was in the formation of the scientific world view through "a harmonious system of atheistic activity, encompassing teaching, extracurricular activities, and individual impact on students' consciousness and behavior."

REMEMBER OUR BROTHERS IN CHAINS

by FR. JOSEPH PRUNSKIS

Christians who are now under the oppression of an atheistic yoke are our brothers in chains. We cannot forget or ignore them. Our prayers can strengthen them, our compassion can comfort them and our voices of protest through public opinion might help alleviate their plight.

How cruel their plight is can be detected from information given to us through the underground press. We have to realize that such press is being published with the real danger of being jailed, sent to slave labor camps or to psychiatric hospitals. Many promoters of such underground press at the present are martyrs in the institutions mentioned above. However, there are many other dedicated men who continue their work.

Recently we received from Lithuania, from behind the Iron Curtain, a clandestine paper, "Chronicle of the Catholic Church in Lithuania," No. 56. They complain that pressure from Moscow in that occupied country is on the increase. Among the latest victims is Father Alfonsas Svarinskas, pastor of the Vidukle parish, a very dedicated man, an unquenchable defender of the freedom of conscience and human rights. He has already been jailed a third time for his beliefs.

And there are many martyrs like him in Lithuania. A teacher, Petras Paulaitis at the end of last year was released after 35 years of suffering in Soviet jails. A highly educated man, he studied philosophy and education in Italy and was a teacher in Lisbon, Portugal for four years. For his patriotic and religious beliefs he was abused by the agents of an atheistic communist dictatorship and, notwithstanding 35 years of torture, even released he is under police surveillance. His only crime—he loves God and Lithuania.

Even those active believers who remain free are being terrorized by the KGB. In the city of Telsiai about 30 members of the Soviet secret police surrounded the lodging of Rev. Jonas Kauneckas on January 26, 1983 and carried out a very thorough search that lasted until 1:00 a.m. They confiscated about 20 religious and patriotic books and publications. The following day he was interrogated and fined 50 rubles for organizing a religious procession to the cemetery on All Souls Day.

On January 26, 1983, seven KGB agents searched the premises of Father Algimantas Keinas, pastor of Valkininkai parish. Jadvyga Bieliauskiene is being kept in the Vilnius jail accused of organizing a group of young people interested in religion and of collecting signatures for a petition against the terrorizing of children by tedious interrogations.

In Kaunas great pressure is exerted on various students forcing them to become police informers. They are promised money, lodging, and release from military duty, but if they refuse to cooperate, their grades of behavior are diminished and they encounter difficulties in continuing their studies in universities. Vilija Masyte, a student of the Kaunas 21st middle school underwent such pressure for sending letters to political prisoners. When Jonas Sadunas, brother of former prisoner of conscience Nijole Sadunaite, refused to be a police informer, he was locked in a psychiatric ward.

In the city of Telsiai the KGB even put pressure on some Catholic students to go to a false confession by Father Jonas Kauneckas and later to slander him. In Simnas the chairman of the local region called pastor Fr. Juozas Matulevicius and assistant pastor Juozas Grazulis to his office. He forbade them to place a Christmas tree in the church enclosure as they were planning. In the same city the principal of the local middle school admonished the teacher Vysniauskas as to how he dared help in the works at the church enclosure and questioned how he could take part in the church choir.

The parishioners of Mikoliskes started to erect a statue of the Blessed Virgin in the church enclosure. The red officials forbade this threatening that if the statue was not removed by the parishoners, it would be demolished by the representatives of the local administration.

The cemeteries in Lithuania, occupied by the Soviet Union, are confiscated by the government. Mr. A. Kasmauskas, who was a custodian of the Papiliai cemetery was dismissed because he attended church. That cause was relayed to him by the chairman of the region. He did not even receive his salary for his last month's work. In Rokiskis the president of the local chapter of the atheist organization chased away from the altar students who came to serve Mass. A red teacher in the same city strictly admonished parents who took children to church and forbade pupils to take part in the celebration of Christmas and Easter together with their families.

The worst situation is in Soviet occupied Byelorussia. In the city of Varonovo the church was demolished. Believers assembled in the house of Felix Scygla to pray. For this "crime" the owner of the house was fined 50 rubles. In Harmoniskes the church remains closed. In 1982, during Lent, people assembled at the Juralaitis home to pray. Mr. M. Juralaitis and V. Griska were fined 50 rubles each for leading the rosary prayer. In the city of Ivje the church is being used for the storage of mineral fertilizer.

Brothers in Christ, please remember the members of God's family who are at present the victims of cruel atheistic persecution.

PETKUS NOMINATED FOR NOBEL PEACE PRIZE

The Lithuanian "prisoner of conscience," Viktoras Petkus, is one of the eight "leaders of the Helsinki human rights movement" nominated on January 31, 1983, for the 1983 Nobel Peace Prize. The nomination was made by the U.S. Congressional members of the Commission on Security and Cooperation in Europe, known as the Helsinki Commission.

In their letter to the Nobel Institute in Norway, the five Senators and six Representatives extolled the "courageous work of citizens' groups in the Soviet Union, Lithuania, Czechoslovakia and Poland in promoting the human rights principles of the 1975 Helsinki Final Act." The five imprisoned members of the Lithuanian Helsinki Group, the letter said, are serving a total of 32 years. (Viktoras Petkus was sentenced in July, 1978, to 15 years of imprisonment and exile for exercising his right for free expression, guaranteed by the Helsinki Final Act.)

"The painstaking human rights advocacy of these eight men—and many thousands of their associates in the Soviet Union, Lithuania, Czechoslovakia and Poland—embodies the spirit of civic commitment to the daily promotion of peace which inspires people everywhere," the letter concludes.

[*ELTA, February 1983*]

Viktoras Petkus

PRESIDENT REAGAN'S SYMPATHY FOR A SUBJUGATED NATION

On the occasion of the anniversary of the Declaration of Lithuanian Independence, which took place on February 16, 1918, Ronald Reagan, President of the United States, following the joint resolution of the U.S. Senate and the House of Representatives, issued a Lithuanian Independence Day proclamation indicating that the government of independent Lithuania was based on justice, democracy and the rights of the individuals, further stating that "Soviet tyranny imposed itself on Lithuania and denied the Lithuanian people their just right of national self-determination." Finally the President asserts: "We mark this anniversary of Lithuanian independence with renewed hope that the blessings of liberty will be restored to Lithuania."

Five great enemies to peace inhabit with us, namely, avarice, ambition, envy, anger, and pride. If these enemies were to be banished, we should infallibly enjoy perpetual peace.

European Resolution Explanatory Statement

Reproduced here is the explanatory statement submitted with European Parliament Resolution 1-777/80—a motion for the Baltic States' rights to self determination.

IN THE age of world-wide decolonization, the USSR is the last great colonial power on earth. This applies not only to the Russian occupied areas of Asia—Siberia and Central Asia—but also to the European nations that fell under the hegemony of Moscow in the aftermath of World War II.

The regime imposed by the USSR on the three Baltic States, Estonia, Latvia and Lithuania as a consequence of the Hitler-Stalin Pact, also known as the Molotov-Ribbentrop agreement, bears all the hallmarks of colonialism. The three states were occupied in June 1940 by the Red Army, taking advantage of Hitler's victory in France. The fruits of this aggression have not so far been formally recognized by most European countries; the USA, Australia, Canada and Britain continue to acknowledge the concept of the Baltic States, althought it fails to find embodiment in any government.

Historically, the three Baltic peoples belong to Western culture. Their alphabet is Latin and not Cyrillic; their religion is Western —Protestant in Estonia and Latvia, Roman Catholic in Lithuania. Their languages are not slavonic.

Since the occupation of the three states, Moscow's consistent aim has been to denationalize all the Baltic peoples and to exploit their resources in favor of Russia. In Stalin's day, some 200,000 Balts were deported in order to obliterate—as Stalin stated to Secretary of State Byrnes—their national identity by the annihilation of their intellectual elite. Under the dictator's successors, the same goal was pursued with somewhat different means. It was done by systematic Russian mass-immigration and by discrimination against every expression of Baltic allegiance, which was branded as 'bourgeois nationalism' and made punishable by law. Numbers reflect this systematic policy.

Before the Second World War there were 300,000 Russians in the Baltic States; by 1970 there were 1,300,000. Between the War years and 1970 the number of non-Baltic residents rose in Estonia from 8% to 40%, in Latvia from 25% to 43%, in Lithuania from 16% to 20%. If Lithuania is relatively better off, this is due to its predominantly agricultural economy and because its Catholic population has a higher birthrate than the predominantly Protestant areas. The denationalization policy shows in the fact that in the cities the Russians enjoy priority over the natives in the allocation of housing. Hence the fact that in Riga the number of Balts has dropped below 40%.

Besides favoritism for the Russian language, it is also noteworthy that in the all-embracing Communist Party the Baltic influence has steeply declined. In the leading bodies of the Communist Party of the three countries the language used is Russian. The Second Secretaries—they have all-important control-functions—are Russians.

In the economy, especially that of highly industrialized Estonia and Latvia, the enterprises are led and controlled from Moscow mainly to benefit the Russian part of the USSR. This is particularly true of such crucial raw materials as oil-shale and phosphorite from Estonia. Both are exploited recklessly. The valuable oil-shale is used uneconomically to fuel thermal electric power plants supplying Russian areas almost exclusively. In addition to this comes destruction of the environment. This is the consequence of a policy dictated from abroad, which consistently sacrifices the well-being of the environment to unrealistically high production targets.

The policy of the Soviet Union has adversely affected the people. A widespread sense of hopelessness has brought a dramatic fall in birth-rate and extensive alcoholism, now reaching catastrophic proportions in the Baltic States and accelerating the decline in the population.

It is not therefore unreasonable to speak of systematic, cold-blooded genocide, fundamentally at odds with the principles of the Helsinki Final Act and the Charter of the UN. This is a quite separate issue from the denial of the Baltic peoples' rights to self-determination.

The Baltic population suffers severely from religious persecution. At the beginning of Soviet occupation 78% of Estonians were Protestants, 55% of the Latvians were Lutherans and 24% Catholics, 81% of Lithuanians were Catholics and 10% Protestants. The two great waves of deportation decimated the clergy of all denominations. A number of Bishops and Archbishops were executed. The teaching of religion in schools is banned everywhere. Since 1975, a 1929 law has been in force, whereby the (communist) Council for Reiigious Affairs rules, without having to state any reasons, on such matters as the level of rent congregations have to pay for the use of Churches, etc. A clergyman wishing to visit a dying person needs permission from the local Soviet. At the same time, atheistic propaganda is stronger in the Baltic States than anywhere else in the USSR.

Some indication of the true situation can be derived from the petition from 17,054 Lithuanian Catholics, individually signed in

(Continued from Page 19)

The Lithuanian Language

(Continued on Page 22)

"This [the Lithuanian language] is a language of very great value to the philologist. It is the most antique in its forms of all living languages of the world, the most akin in its substance and spirit to the primeval Sanskrit."

The renowned French scholar, Elisee Reclus, in his book *Nouvelle Geographie Universelle* describes the great antiquity and beauty of the Lithuanian language in extolling terms. His words of praise are indeed worth quoting here. He makes the following comment on the Lithuanian language:

"Of all European languages, the Lithuanian has the greatest number of affectionate and diminutive terms, more than the Spanish or Italian, even more than Russian, and they can be multiplied almost indefinitely by adding them to verbs and adverbs as well as adjectives and nouns. If the value of a nation in the total sum of humanity were to be measured by the beauty of its language, the Lithuanian ought to have the first place among the nations of Europe."

The eminent English linguistic scholar, Isaac Taylor, in his book *The Origin of the Aryans,* make a very interesting and important comment on the Lithuanian language. He states that the Aryan civilization must have been in the Lithuanian region. He comments as follows:

"It may be surmised that if we possessed a Lithuanian literature of a date contemporary with the oldest literature in India, it might be contended with greater reason that the cradle of the Aryan language must have been in the Lithuanian region."

According to the renowned English scholar, Robert G. Latham, the Lithuanian language has a stronger affinity to the Sanskrit language than all other languages in the world, living or dead. In his book *Descriptive Ethnology,* he comments on the Lithuanian language as follows:

"Now, without doubt, the affinities of the Sanskrit are closer with the Lithuanian than with any other language on the face of the earth."

The importance of the Lithuanian language was recognized also by the greatest philosopher of modern times, Immanuel Kant (1724-1804), who was born in Prussian Lithuania and had a thorough knowledge of the Lithuanian language. In his preface to *A Lithuanian and German Dictionary,* he wrote that the Lithuanian language deserved the protection of the state. His comment on the Lithuanian language has a great historical significance, because his comment is authoritative and reliable. He was not only a philosopher, but also a linguist. He comments on the Lithuanian language as follows:

"It must be preserved, for it possesses a key which solves the enigmas not only of philology, but also of tribe magistrations."

The above quotations from the renowned linguistic scholars of the 19th Century substantiates the fact that the world today would be greatly enriched with an independent Lithuania and with its ancient and important language in the field of linguistic science. The Lithuanian language is not only a Proto-Aryan language, but also an interpreter of the Aryan civilization and culture, according to conclusions of comparative philology.

As a matter of fact, no other language in the world has received such praise as the Lithuanian language. The garlands of high honor have been taken to the Lithuanian people for inventing, elaborating, and introducing the most highly developed human speech with its beautiful and clear phonology. Moreover, according to comparative philology, the Lithuanian language is best qualified to represent the primitive Aryan civilization and culture.

[*VILTIS—No. 3, 1964*]

LITHUANIAN HISTORY FROM A CHRISTIAN DEMOCRATIC PERSPECTIVE

Algirdas J. Kasulaitis from Cleveland submitted the following history of Christian Democracy in Lithuania on the occasion of the executive session of the Lithuanian Christian Democratic Council held this past September 18 and 19 in Cleveland Ohio.

- - -

"The first seeds of Christian Democratic thought were transplanted to Lithuania from Western Europe where unbridled liberal capitalism and ever-increasing materialism gave birth to new social and economic doctrines. Among them Christian Democracy, slowly but surely, emerged as a genuinely progressive force.

Lithuania at that time was in the severe bondage of czarist Russia. The occupation was extremely harsh and very cruel. The Lithuanians were suffering social, cultural, and economic depravation.

Imperialistic Russia, whose territories Lithuania once ruled with benevolence and great political wisdom, erased the very name "Lithuania" from the maps. All important positions were assigned to Russian immigrants. All available lands sold to Russian colonists. Lithuanian Statute was abolished, and the University of Vilnius closed. The Lithuanian language was forbidden in schools. In 1864 the St. Petersburg government outlawed the printing of any Lithuanian books and periodicals in Latin characters.

Especially hard hit was the Catholic Church. It was persecuted severely and treated harshly.

Five times Lithuanians revolted against the dreaded enemy and five times they failed. After each insurrection, the nobility of the country retreated deeper into selfish pursuit of wealth, and the poor majority of serfs sank deeper into semi-slavery.

However, the struggle for national freedom and human rights never really ceased. As the number of educated commoners slowly increased, many of them did not sever their ties with the peasantry, but joined them in their struggle for national identity.

There were several notable Christian Democratic forerunners. Among them, Father Antanas Strazdas (1763-1833), a man of letters and action; Bishop Antanas Baranauskas (1831-1902), a poet and linguist; Father Antanas Vienazindys (1841-1892), a talented lyric poet whose many poems were set to music and became the popular songs of the day.

Towering over all of the XIX Century was Bishop Motiejus Valancius (1801-1875). He was a writer, administrator, leader and the greatest fighter against then rampant alcoholism.

In terms of the progress of Christian Democratic thought these men, and especially Bishop Valancius, represented the evolutionary road to Christian Democracy. The revolutionary concept in the genesis of Lithuanian Christian Democracy in this period was represented by now by a rather large group of priests, participants in the revolt of 1863. Father Antanas Mackevicius (1828-1863), was maybe one of the most prominent of them. He was one of the leaders of the insurrection in personal command of fighting batallions of guerillas. After numerous battles he was finally wounded, captured and executed by hanging.

The revolt of 1863 markedly changed the society and its struggle for national identity and human rights.

As the literacy rate increased, the printed word became the weapon of defiance. In 1883 the first Lithuanian newspaper "Ausra" appeared and started a revolution in the struggle for freedom. Not long after that "Varpas" joined it. In 1889, Catholic forces issued their first newspaper "Apzvalga" (The Review). This was not only the first Christian Democratic newspaper in Lithuanian, it also marked the birth of the Lithuanian Christian Democratic Movement.

[*As a matter of comparison, the first seeds of Christian Democracy were sown in South America ca. 1930.*]

"Apzvalga" was explicit in its principal beliefs: Christianity, Democracy and Lithuanianism. Its influence was immeasurable. Its editor, Father Kazimieras Pakalniskis, was one of the most successful Russian-baiters of his time. His commentaries on the Russian occupation were devastatingly accurate and biting.

Such editorial policy was also the paper's undoing. Moderating forces succeeded in organizing yet another Christian Democratic paper "Tevynes Sargas" (The Guardian of Homeland), which is published to this day.

"Tevynes Sargas" at the beginning was edited by Canon Juozas Tumas-Vaizgantas, one of the most beloved and greatest Lithuanians of his time, a man for all seasons, a unique personality of almost super-human dimensions.

The newspaper was of immense importance to Lithuanians in general and Christian Democracy in particular. It acted as a catalyst for scattered activists. However, it took some more years before the movement came into its own.

The impetus came first from St. Petersburg and later from Vilnius.

St. Petersburg at that time boasted the only Catholic Theological Academy in all Russia. It was a Lithuanian school organized in Vilnius in 1834 and forcibly exiled to St. Petersburg. In 1904 there were three young Lithuanians among its faculty: Pranciskus Bucys, 42, later Bishop and special emissary to the Catholics of Russia; Jonas Maironis-Maciulis, 42, later monsignor and to this day considered the greatest Lithuanian poet; and, Aleksandras Dambrauskas-Jakstas, 44, later monsignor, publisher, prominent literary critic and mathematician. They were the authors of the first written Christian Democratic programs called "A Draft of the Program of the Lithuanian Christian Democratic Alliance." It was a document of profound importance and great consequence for Christian Democracy.

The second impetus for action and organization came in the aftermath of the Grand Congress of Vilnius in 1905. Although a great number of Christian Democrats participated, their influence was not as great as could have been because of a disorganized status. Hence, the realization of the necessity of organization.

Serious efforts to organize, however, started only a decade later in St. Petersburg and Vilnius during the first world war. The next several years were full of twists and turns everywhere; the czar fell and was replaced by Lenin and his bolsheviks. An unprecedented terror in Russia drove Lithuanians back home by the thousands. The country, however, was occupied by the Germans and suffered deprivation and terrible shortcomings.

In the conference of Vilnius (Sept. 22, 1917) the Christian Democrats played a key role. Six of them were elected to the all important State Council which on February 16, 1918, proclaimed Lithuania independent.

Only a few months later (Nov. 20, 1918) all Christian Democrats convened in a conference for the first time on the independent Lithuanian soil to put their own house in order. Thus began eight years of most productive and creative Christian Democratic activity.

The election in 1920 to the Constituent Assembly gave the Christian Democrats an absolute majority in the Diet and a mandate to organize the newly emerging country. The Christian Democrats were ready, willing and able.

The Constituent Assembly in close to two years passed more than 300 laws. None were more far-reaching than the Constitution and the Land Reform Law, both Christian Demo-

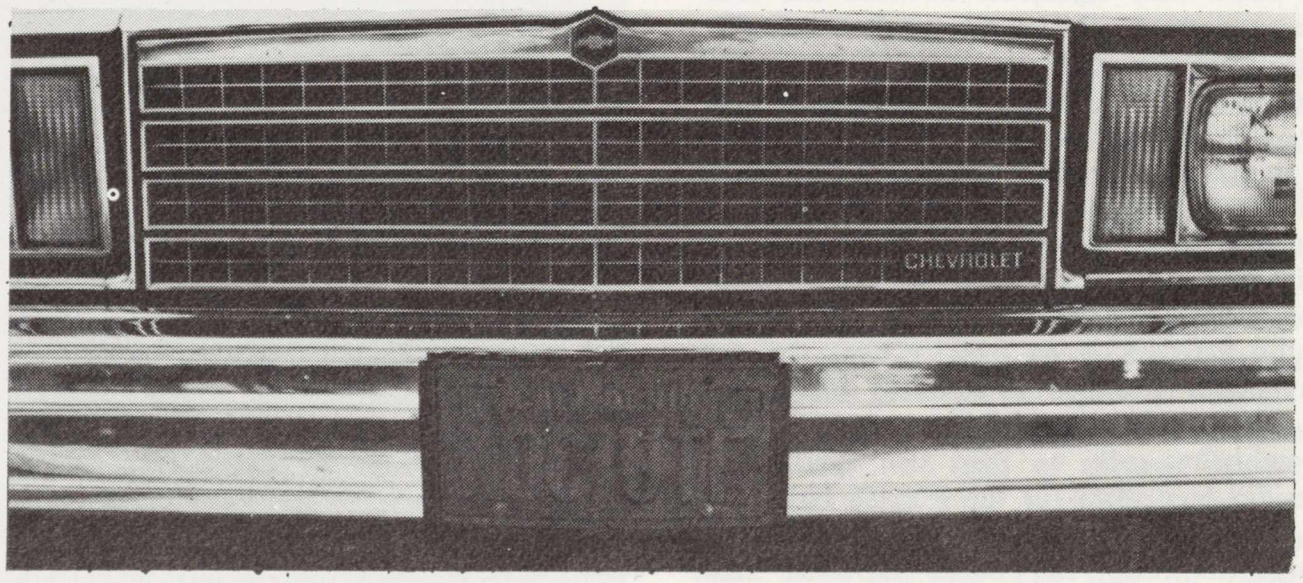

Further enhancing our Lithuanian heritage, "L.D." editorial staff member Arunas Barkus was able to photograph a license plate containing the word "mociute." We solicit more such license plates. Please submit them.

Redakcijos narys Arūnas Barkus, pastebėjęs automobilio leidimą su žodžiu "močiutė" vietoje raidžių ir skaičių, tai nufotografavo.

cratic creations. Both were monumental achievements, the latter receiving a great deal of very positive international acclaim.

In the ensuing second and third Diets, a comparable array of measures were enacted into law. The educational system was restructured; the University of Kaunas was established and a whole array of specialized schools was organized.

The monetary system was reorganized with the Lithuanian Litas as the monetary unit. The Bank of Lithuania (Central Bank) was organized and several other specialized banks created.

Basic social legislation was passed, foreign relations strengthened, and the country's boundaries stabilized with its neighbors.

Of course all these accomplishments were by no means the sole work of the Christian Democrats. The whole nation enthusiastically worked, and fought, and suffered to assure success. However, the Christian Democrats accepted the challenge and the mandate and theirs to a great degree is also the credit.

Some of them started out as great figures of modern Lithuanian history, remembered and revered for their leadership and accomplishments.

In this gallery of statesmen none looms as large as Msgr. Mykolas Krupavicius, the Father of Lithuanian Christian Democracy. A subject of several monographs and numerous magazine and newspaper articles, Father Krupavicius surely deserves an in depth treatmen in the English language. It suffices to say here that neither Christian Democracy nor Lithuania is easily imagined without his towering presence.

There were also others—all Christian Democrats. Among them Aleksandras Stulginskis (1885-1969), signer of the Declaration of Independence, chairman of the party, second president of the Republic, president of the Diet, for 13 years a prisoner at the Siberian slave labor camps.

Jurgis Matulaitis-Matulevicius (1871-1927). Archbishop of Vilnius, Apostolic Delegate to Lithuania, Superior General of the Marian Congregation. A saintly man, he is now a candidate for sainthood.

Leonas Bistras, Ph.D. (1890-1971), was a philosopher, statesman, politician, journalist and teacher. He was also chairman of the party, prime minister, minister in several other cabinets. He was an inmate for 12 years of the infamous Siberian slave labor camps.

Justinas Staugaitis (1866-1943), bishop, was a signer of the Declaration of Independence, statesman, writer, member of the party's central committee, as well as chairman, vice-chairman and member of the Diets.

Juozas Vailokaitis (1880-1953), a priest, was civic leader, economist, and first chairman of the Lithuanian Christian Democratic Party.

Kazimieras Saulys (1872-1964) was a signer of the Declaration of Independence, monsignor, one of the key figures in the Lithuanian church, canon lawyer, member of the party's central committee.

In the 1926 election to the Parliament or Seimas (Diet), the Christian Democrats elected 30 members, the Populists—22, and the Socialists—15. However, the Populists this time refused to enter into a coalition with the Christian Democrats and instead aligned themselves with the Socialists and other minorities. The Lithuanian Christian Democratic Party was out of power. But only months later the Leftist coalition was overthrown by the army which was egged-on by a small but power-seeking Nationalist group. In a bloody coup-d'-etat, President Kazys Grinius resigned and Antanas Smetona became president. His semi-dictatorship lasted until Lithuania was occupied by the Red Army 13 years later. Democracy suffered, the country prospered.

Christian Democrats never again ran the government of Lithuania. However, Christian Democracy never faded from the consciousness of the Lithuanian body politic.

Soviet occupation was followed by the German onslaught. In both instances Christian Democrats were in the forefront of the struggle for national identity, freedom and liberty.

The Lithuanian Christian Democratic Party was instrumental in creating the Supreme Committee for the Liberation of Lithuania and provided it with leadership in most of the close to forty years since its inception. Present Chairman of the Supreme Committee Dr. Kazys Bobelis is also a member of the Christian Democratic block as were his predecessors, Dr. Kestutis Valiunas, Dr. Antanas Trimakas, Jonas Matulionis and Msgr. Mykolas Krupavicius.

At the end of World War II Lithuanian Christian Democrats were scattered all over the world. Some of the foremost leaders and thousands of rank and file were massacred or imprisoned in Siberian slave labor camps. By far, most were again under the Soviet yoke. A relatively small group of leaders and members found themselves homeless, in exile, scattered through several Western European countries. Among them, fortunately, Msgr. Mykolas Krupavicius was liberated from the Gestapo internment.

During the 1949-50 migration, most of the Christian Democrats settled in the United States. Sizable chapters to this day are active in Chicago, Cleveland, Boston, Detroit, and Toronto. Smaller groups can be found in many other cities as well as Australia, Germany, Italy, France, Brazil, etc.

For a time the Christian Democratic youth activities centered in Christian Democratic Study Clubs which published their own review, The Deeds of Youth (Jaunimo Zygiai). Presently these activities are integrated within the Union.

Kasulaitis explains that today the Lithuanian Christian Democratic Union still follows a course of activities which reflects its history and basic premises. He quotes Bishop Brizgys for a starting definition: "Christian Democracy, as the very term implies, is based on the principles of Christian doctrine. A true Christian Democracy is an activity by Christian inspired people seeking societal well-being in a Christian way. In such democratic systems, the government, as well as every citizen, lives by the same principles, does not usurp societal prerogatives or initiatives. Christian Democracy does not seek centralization of power through nationalization, but concerns itself with the upgrading of citizens, initiatives and their active participation in social life."

Part of the official doctrine states that "As a Catholic people, Lithuanians base their public order on the social doctrines of the Catholic Church. Because Christian tenets cannot be contained only in the religious life, but must permeate all levels of man's private and public life, Christian Democracy refutes all endeavors as a manifestation of anti-Christian liberalism, which is striving, under the aegis of modernism, to eliminate Christian influence from public life."

Thus the "greatest efforts are expended in the struggle for Lithuania's freedom and independence. The Union is also active in the international field mainly trying to gather democratic forces to fight communist expansion and participate in the forward thrust of world's Christian Democracy."

Lithuanian Christian Democratic Union is a member of the Suropean Union of Christian Democrats and the Christian Democratic Union of Central Union. Algirdas Kasulaitis is presently a vice-president of the Christian Democratic Union of Central Europe.

LITHUANIAN PRIEST CHARGED WITH "INSTIGATING REVOLT"

TASS announced on January 26, 1983, that criminal proceedings had been initiated against the Rev. Alfonsas Svarinskas, who is charged with having "systematically instigated the believers" in his sermons to wage "open struggle against Soviet power." According to TASS, Svarinskas, the pastor of the Roman Catholic parish of Vidukle, in Lithuania, used his position "as a cover" for staging "open antisocial meetings" at which he urged the believers to struggle against the "socialist system." He was also accused of fabricating "slanderous materials," which he had "secretly sent abroad."

Rev. Svarinskas, 57, had been arrested in 1946, when he was a theological student, for allegedly establishing contacts with Lithuanian anti-Soviet guerillas. He was ordained in 1950 while an inmate of a Soviet labor camp. Released and rearrested several times, he spent a total of 16 years in labor camps. Svarinskas was a founding member of the *Lithuanian Catholic Committee for the Defense of Believers Rights*, established in 1978, and distinguished himself as an eloquent champion of religious freedom. On numerous occasions, he was the target of vicious attacks by the Communist press and was repeatedly subjected to threats.

The TASS report about Rev. Svarinskas coincided with the arrival in Rome of the Latvian bishop, Julijans Vaivods, to be installed as a cardinal. The action against the Lithuanian priest may be a signal of Yuri Andropov's policies—though the persecution has been constant and, occasionally, murderous, no Catholic priests in Lithuania were imprisoned during the Brezhnev era, since November, 1971.

The action against Svarinskas was denounced by Senator D'Amato on February 3, 1983. Speaking in the U.S. Senate, he said that "this type of human rights abuse, a clear violation of the Helsinki Final Act, should be condemned by all free-loving Americans as yet another example of a continuing Soviet disregard for the basic principles of human rights. Therefore, I urge my colleagues to join me in an unqualified denunciation of Soviet terror tactics against the occupied nation of Lithuania, as well as continued Soviet hegemony in the Baltic region."

Protest and Resistance Rising in Baltic States

Recent reports from Lithuania indicate the stiffening of resistance and increased protest activity. This trend is in sharp contrast to Western press diagnoses about a decline of "dissidentism" in the Soviet Union. Most of the journaalists offering such diagnoses limit their sights to Moscow or Russia only. For example:

● *USSR News Brief* (Brussels, November 30, 1982) cites unconfirmed reports from Lithuania about the arrest of a group of highly placed persons in Vilnius. They are said to include the director of one of the Vilnius research institutes, a deputy Minister of Agriculture of the Lithuanian SSR and several responsible officials in the economic administration. Allegedly, they are being charged with attempting to "carry out provocation" on radio and television: they had prepared a program about the need to separate Lithuania from the USSR. They have apparently been charged with "betrayal of the Motherland."

● During a parade on Vilnius' Lenin Square, on May 9, 1982, the *USSR News Brief* continues, one of the many balloons hanging above the Square collapsed, scattering leaflets demanding self-determination for Lithuania and bearing the slogan, "Russians go home."

● Also in May, when restoration work on Gediminas Castle in Vilnius was completed and the scaffolding was cleared away, an inscription in letters a meter high was revealed, saying in Lithuanian: "Let every people live in their own country!" The walls were again covered with scaffolding.

● At the beginning of July, a local newspaper published an article in which an art historian and archeologist wrote about the "bad behavior" of young people who draw pacifist symbols on architectural monuments, and about the inscription on Gediminas Castle. The article concludes with the question: "Can't they write on other places?"

● The mounting resistance to foreign rule in the Baltic countries is obviously a direct reaction to the stepped up russification campaign. An additional reason has been pointed out by Aarne Vahtra, a high official of the Ministry of Culture of the Estonian SSR, who defected last September in Paris. In an interview given to "Radio Liberty" on October 20, 1982, Vahtra pointed out that a generation has grown up in Estonia that never witnessed or experienced the deportations of the 1940s that numbed their parents with fear. Therefore, this generation is less afraid of protesting against the usurpation of its rights than are its elders, Vahtra said. (*Radio Liberty Researh Bulletin,* RL 432/82, October 28, 1982). This observation is equally valid for Lithuania and Latvia.

[*From ELTA, January, 1983*]

Party Official Deplores Anti-Soviet Activity By Young Lithuanians

One of the most candid admissions about the nationalist and religious activities of young Lithuanians was made by N. Dybenko, the second secretary of the Lithuanian CP, in his speech on June 30, 1982. The speech was published in the monthly *Jaunimo Gretos* (August, 1982). The Russian supervisor of the Lithuanian Communist Party worried about how the Communist authorities and their Communist Youth counterparts were not able to quell these tendencies. He said:

"I will present one example. Last May, a former communist youth Margevicius, tenth-grade student at the Zemaite High School in Telsiai, took it upon himself to organize a nationalist group, called "The Young Boy Scouts." The purpose of its activity was to disseminate anti-Soviet letters. The existence of this group became known only this February. Just imagine, for a whole year neither the high school communist youth group, nor the teachers' collective were able to use the appropriate means regarding this. There were similar occurrences in the Jonava, Utena and Plunge regions, as well as in the cities of Kaunas and Vilnius."

He concludes that while "some people acknowledge internationalism as a political principle, . . . they have not yet been able to free themselves of national narrow-mindedness in their everyday activity, in the family, and in their relations with other people."

"Comrades!" he bemoans, "the Party is incessantly urging us to conduct an offensive of atheist propaganda and agitation. Observations during the last several years indicate that the Catholic church is directing the thrust of its propaganda at the young people. However, the communist youth organizations are not utilizing their full potential and do not always respond to the challenge of religion with effective counter-propaganda. This is not because they lack effective means in their struggle against the ideology of the church, but because some (communist) activists believe that religion will disappear by itself. Yet the facts indicate the contrary. Last year in the Lazdijai region, for instance, 82 percent of all the newlyweds were married in church, nine of ten newborn children were baptized. It is imperative that we unconditionally follow Lenin's demand—we must always be militant atheists and take a principled stand towards Communist youths who perform religious services or participate in them. It is especially important that the young people do understand that clerical extremists do not seek religious but reactionary political goals."

[*Adapted from ELTA, February, 1983*]

A man who has committed a mistake and doesn't correct it, is committing another mistake. —*Confucius*

Then there was the absent-minded professor who sent his wife to the bank and kissed his money good bye. On second thought, maybe he wasn't absent-minded.

. . . European Resolution

(Continued from Page 16)

full and sent to Brezhnev towards the end of 1971. It states:

". . . The Catholics of Lithuania have no Catechism, no prayer books, no press and no literature. The children of practicing parents are forced to attend atheist schools. The seminary is allowed to train only 4 to 6 priests a year, while the annual death-rate is 20-30. Priests are imprisoned for no other reason than being prepared to teach the truth of their faith at parents' requests. Priests are punished simply because children want to serve at mass or take part in a procession. Two Bishops have been given ten years internal exile without trial. Young and fit priests are posted to small parishes, while older clergymen are assigned to large parishes. Catholic intellectuals are dismissed from their jobs simply for attending Church. Representatives of the atheist state sit in at Bishops' Conferences and dictate pastoral letters . . ."

The Baltic States belong to Europe. In the past—especially between the two World Wars—they were part of the community of democratic nations and members of the League of Nations. Europe can expect to have no say on human rights if it does not show concern for the plight of these Europeans. To forget them is to lay oneself open to rightful charges of hypocrisy, of remaining silent when the oppressor is a major power, while protesting vocally against smaller countries.

In this context, the motion for a resolution (Doc. 1-777/80) which gave rise to the present report is highly welcome. The rapporteur would nevertheless propose one substantial change. The intention should be backed up by practical action. Hence the suggestion that the Ministers should consider submitting the problem of the Baltic States to the Decolonization Subcommittee of the UN. The Soviet Union could not complain, because it too has resorted to this procedure, directly or indirectly, in other cases. Decolonization is indivisible. What is right for Africa and Asia is no less appropriate for Europe.

LD POEZIJOS LEIDINIAI

Elena Tumienė, **Karaliai ir šventieji**. 80 p. Viršelis Ados Korsakaitės .....Kaina $3.00

D. Sadūnaitė, **Kai tu arti manęs**, 38 psl. Kaina $1.00

Nerima Narutė, **Relikvijos**, 71 psl. Kaina $2.00

Valandų Upės, 46 pusl. Aplankas dail. P. Jurkaus .....Kaina $3.00

Alfonsas Gricius, **Pažadinti sfinskai**, Eilėraščiai. Egzotiški Australijos peizažai. 47 p. Kaina $2.00

Gražina Tulauskaitė, **Vakarė banga**. Eilėraščiai. 127 psl. .....Kaina $2.00

Pridėkite persiuntimui $1.00.

L.D., 4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029

GARBES PRENUMERATOS

Irena, A. Aižinai, Chicago, IL
Rasa Andrews, Vacaville, CA
P. Aras, Santa Monica, CA
Br. Aušrotas, Juno Beach, FL.
V. F. Backus, San Gabriel, CA
Rev. Dr. Bačinskas, Australija
J. Bagdonas, Woodhaven, N.Y.
G. Balanda, Warren, MI
Ed. Balceris, Sta. Monica, CA
Inž. Peter Baltran,
L. Baltrėnas, Los Angeles, CA
V. Barkus, Omaha, Nebraska
V. Beleckas, Sunny Hills, FL
John W. Bernotavicz, Barrington,
Dr. K. C. Bobelis, St. Petersburg, Florida
Juozas Briedis,
West Bloomfield, MI
R. A. Bužėnas, Los Angeles, CA
Inž. V. Čekanauskas, garbės konsulas, Los Angeles, CA
Rev. V. M. Cucuras, Providence, Rhode Island
John Čiurlionis, PA
A. Daukantas, Santa Monica, CA
Stasys Daugėla, Santa Monica, CA
Dr. A. M. Devenis,
Long Beach, CA
Vysk. A. Deksnys, Vokietija
Inž. Algis Didziulis, Bogota, Columbia
A. Dičius, Santa Monica, CA
Vincas Dovydaitis,
San Clemente, CA
Rev. A. Dranginis, Baltimore, MD
P. Duda, Chicago, IL
J. Dženkaitis, Glendale, CA
East Cambridge Branch Library, MA
A. Galdikas, Brentwood, CA
P. Gauronskas, Santa Monica, CA
Inž. Br. Galinis, Norwell, MA
J. Girevičius, Ont., Canada
P. Gruodis, Chicago, IL
Paul Gylys, Olympia, WA
Inž. Algis Jonynas, Pacific Palisades, CA
E. ir L. Jarašiūnai,
Santa Monica, CA
A. Jakštas, Australija
R. Janowska, Noristown, PA
E. Jonušas, Omaha, Nebraska
P. Karosas, New Britain, CT
Kazys Karuža, Los Angeles, CA
H. V. Kulber, Brooklyn, N.Y.
Dr. Šarūnas Karuža,
Los Angeles, CA
St. Keterauskas, Los Angeles, CA
Mrs. Isab. Kirk,
San Leandro, CA
Dr. Alf. Kontvis, CA
Msgr. J. Kučingis,
Los Angeles, CA
S. ir J. Kvečas, Santa Monica, CA
J. Levickas, Palos Park, IL
M. Lietuvnikas, Orlando, FL
Dr. V. McCleris, Livonia, MI
F. Masaitis, La Mirada, CA
B. Maskeliūnas, Toronto,
Inž. Vacl. Mažeika, Park Ridge, IL
Inž. A. ir L. Mažeikos,
Marina del Rey, CA
A. Mažulis, Santa Monica, CA
Ign. Medziukas, Los Angeles, CA
A. Milius, Santa Monica, CA
A. Musteikis, Fallon, NE
M. L. Namikai, M.D. Glendora Calif.
A. Naudžiūnas, Boston, MA
G. Okunis, Flushing, N.Y.
Kun. Th. Palis, Pittsburg, CA
Rev. V. Pavalkis, Milpitas, CA
Vladas Pažiura, Anaheim, CA
F. Petrauskas, Syracuse, N.Y.
J. Petrikonis, M.D., Woodbine, IA
J. Petronis, Los Angeles, CA
E. Pikelis, Chicago, IL
P. Pranis, Vista, CA
Rev. A. Račkauskas,
Brooklyn, N.Y.
RFE-RL Inc., N.Y.
Inž. Juoz. Rasys, Cambridge, MA
Rev. Dr. P. Ragažinskas,
Central, N.M.
G. W. Radvenis, 1326 McCollum St., L.A., CA
Kun. V. Radvina,
Clover Valley, CA
A. Rugys, Lantana, FL
Inž. A. J. Rudis, Blue Island, IL
V. Raulinaitis, M.D.
Santa Monica, CA
K. R. Razauskas,
Dearborn Heights, MI
J. V. Roland, San Francisco, CA
Kun. Paul Sabulis,
Waterbury, CT.
O. C. Šadeika,
Farmington Hills, MI
Petras Sakas, Los Angeles, CA
J. B. Sabal, Cleveland, OH
M. Šarauskas, Winnipeg, Canada
Wm. R. Savage, Reno, Nevada
C. M. Shimkus, W. Hartford, CT
A. Sinkys, Santa Monica, CA
E. ir J. Sinkiai,
Dr. J. Skirgaudas, La Jolla, CA
Dr. V. Skirgaila, Rancho Palos Verdes, CA
Dr. Paul Švarcas, Mascoutah, IL
Rev. E. Statkus,
Grand Rapids, MI
S. Šližys, Dearborn Hts., MI
Dr. D. Surantas, Rockford, Ill.
J. Švedas, Cicero, IL
Inž. J. Talandis,
V. Tamošiūnas, Detroit, MI
B. Tiskus, Collinsville, IL
K. Trečiokas, N.J.
J. Truškauskas, Los Angeles, CA
Rev. I. Urbonas, Gary, IN
V. Urbonas, St. Petersburg Beach,
Inž. V. Vidugiris,
Palos Verdes, CA
V. Urbaitis, Mayfield Hts., OH
A. Vakselis, Richmond Hills, N.Y.
Dr. Valiska, Montreal, Canada
Dr. J. K. Valiūnas, New Rochelle, New York
Juozas Vitėnas, Washington, D.C.

AUKOS

Aukos po $20—
Dr. K. C. Bobelis
Aukos po $5—
P. Sakas, M. Petrauskienė

Labai ačiū už parėmimą L.D. žurnalo.

—A. Skirius, leidėjas

BALTIC BAKERY

JUOZAS ir ALDONA ANKAI—savininkai

4627 S. Hermitage, Chicago, IL 60609 —Telef. (212) LA 3-1510

——— ir ———

2616 W. 69th St., Chicago, IL 60629—Telef. (312) 737-6734

Siunčiame duoną ir raguolius į visas Amerikos dalis

PRAŠOME!

Pagal savo išgalės aukoti TAUTOS FONDUI

savo uždaviniams vykdyti **Lietuvos Laisvės Iždui**—laisvajai Lietuvai padėti atsistatyti, 6-šiomis kalbomis ELTOS informacijoms leisti, radijo transliacijoms į okupuotą Lietuvą finansuoti ir politiniams kaliniams gelbėti.

Nepamirškite tam tikrą procentą ir savo testamente įrašyti:

Non-profit, Tax Exempt Corporation
LITHUANIAN NATIONAL FOUNDATION
P.O. Box 21073, Woodhaven, NY 11421

DOVANOS GIMINĖMS LIETUVOJE

PUIKI DOVANA 1982 METŲ KALĖDOMS

Siuntinys No. 1 — 1982

1 pora geriausių "Levi" denim jeans; 1 pora "Wrangler" velveto jeans; 3 metrai geriausio šilkinio aksomo suknelei; 3 metrai vilnonės eilutei medžiagos su įrašu "All Wool Made in England"; 1 komplektas vyriškų arba moteriškų žieminių apatinių rūbų; 1 sv. geriausių mohair vilnonių siūlų; vilnonė arba šilkinė suknelei medžiaga.
Šio siuntinio kaina su muitu ir persiuntimu $400.00

Į šį siuntinį dar galime dadėti 7 svarus įvairių prekių: medžiagos galima dadėti 4 m. ir dirbtinio minko kailio 3 m.

Žemiau siūlome keletą naudingesnių dalykų (kaina su muitu):

Avikailiai ¾, vyriški arba moteriški, tikros odos viršus, dirbtinio kailio pamušas, gražus kalnierius, sveria 5 sv.	$220.00
Dirbtinio minko kailis paltui, De-lux, sveria 5 sv.	100.00
Pigesnis minko kailis paltui	88.00
Jeans, rumbuoto velveto	42.00
Vyriškas arba moteriškas megstinis	44.00
Vilnonė arba šilkinė skarelė	12.00
Telescopic lietsargis	12.00
Vyriški arba moteriški pusbačiai	44.00
Puiki suknelei medžiaga	40.00
Šilkinio velveto medžiaga suknelei, 3 m.	66.00
Aksomo medžiaga kostiumui, dvigubo pločio, 3 m.	80.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m.	66.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m.	80.00
Angliška vilnonė eilutei medžiaga, 3 m.	100.00

Šie produktai galima siųsti su rūbais: ½ sv. arbatos—$4.00, ½ sv. nescafes—$6.00, 1 sv. pupelių kavos—$7.00, 1 sv. šokolado—$7.00, 40 cigarečių—$5.00

Sudarant siuntinį savo nuožiūra reikia pridėti persiuntimui $52.00
Siunčiame pramogines ir kitokios muzikos plokšteles.

Sudarome testamentus, administruojame nuosavybes, tarpininkaujame išsirūpinant Lietuvoje gyvenančioms žmonoms pensijas, persiunčiame palikimus į Lietuvą prekėmis arba valiuta.

BALTIC STORES & CO.

Z. JURAS

11 London Lane, Bromley, Kent, BR1 4HB, England

Tel.: 01 460 2592

LIETUVIŲ DIENŲ

Žurnalo ir knygų

PLATINTOJAI

J. A. V-se

Brooklyn, N.Y. — "Darbininka" adm-ja.
So. Boston, Mass. — S Minkus
Chicago, Illinois — Balys Brazdžionis
'Gifts International,' 'Parama'
'Marginiai'
Cleveland Ohio — J. Zilionis
Detroit, Mich. — St. Anthony's Parish Library
Los Angeles, Calif. — V. Prižgintas
Putnam, Conn — Immaculate Conception Convent
Rochester, N.Y. — A. Sabalis
Waterbury, Conn. — "Spauda"
Woodhaven, N.Y. — "Romuva"

AUSTRALIJOJE

Adelaide, Edwardstown — A. Kubilius
Melbourne-St. Kilda — F. Sodaitis
Syndney — Kun. P. Butkus
Glen Osmond, S.A.
Mirren, SA. — J. Rupinskas

KANADOJE

London, Ont. — A. Puteris
Toronto, Ont. — V. Aušroras, A. Kuolas, St. Prakapas
Montreal, Que. — P. Rudinskas (Parish Library)

AMERIKOS BALSAS

(VOICE OF AMERICA)

Kasdien po pusvalandį Vašingtono laiku 11:00 a.m. ir 1:00 p.m. vasaros laiku (arba 10:00 a.m. ir 12:00 noon žiemos laiku), 20, 25, 30 ir 50 metrų trumposiomis bangomis.

ICA—VOIVE OF AMERICA
Lithuanian Service
Washington, D.C. 20547

THE BATTLE OF GRUNWALD

Liberal English translation with prologue and epilogue by J. J. Bielskis. From the adapted Lithuanian version of the original in Russian by Ivan K. Sokolnikov. An Historical novel of the Battle in 1410 with the Teutonic Knights. 160 p.p. and XXXI footnotes. Los Angeles, 1963.

Price—$3.00. Hard Cover $4.00
plus $1.00 postage

LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Blvd.
Los Angeles, CA 90029
(213) 664-2919

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

LOS ANGELES, CALIF.

KALIFORNIJOS LIETUVIŲ RADIJAS
LITHUANIAN MELODIES
Stotis KTYM, banga 1460 AM
Šeštadieniais 12:30-1:00 p.p.
Programų Koordinatorius
HENRIKAS BAJALIS
207 N. Windsor Blvd.
Los Angeles, CA 90004
Tel. (213) 467-6467

BALTIMORE, MD.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washington, D.C.
Sekmadieniais 10-11 val. ryto
per AM radijo stotį WITH—123
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**
4515 Wilmslow Rd., Baltimore, Md. 21210
Tel.: 366-4515
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.
Baltimore, Md. 21227 Tel.: 242-1779

BOSTON, MASS.

Lietuvių Radijo valanda
LAISVĖS VARPAS
Sekmadieniais
9:00-10:00 ryto iš WCAV-FM 98
12:10-1:00 val. 1460 AM iš WBET
Petras Viščinis, vedėjas
173 Arthur St., Brockton, Mass. 02402
Telefonas: (617) 586-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m. vedama **Stepono ir Valentinos Minkų.** girdima sekmadieniais 8:00 iki 8:45 ryto
Boston, Mass.—WLYN—1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, muzika, dainos ir Magdutės pasaka.
Taipgi pas mus gaunamas "L.D." žurnalas, ir didelis pasirinkimas lietuviškų knygų, plokštelių ir lietuviškų suvenirų
502 E. Broadway, So. Boston, MA 02127
Telefonas: 268-0489

CHICAGO, ILL.

Sophie Barcus Raidijo Šeima
7 Programos savaitėje
Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo
8:30 val. ryto ik 9:30 val. ryto
Visos programos iš WOPA 1490 kc AM
Programos vedėja Aldona Daukus-Barcus
Transliuojama iš nuosavos studijos
WOPA, 1490 AM banga
7159 S. Maplewood, Chicago, IL 60629
Tel.: 778-1543

LIETUVOS AIDAI
Kasdien nuo pirmadienio iki penktadienio
8:30 val. vakaro
Visos laidos iš tos pačios stoties
WCEV 1450 AM banga
Vede KAZĖ BRAZDŽIONYTĖ
2646 W. 71st St., Chicago, IL 60629
Phone 778-5374

ST. PETERSBURG, FLA.

"Lietuvos Aidų" programa
kas šeštadienį 12:30 p.p.
1110 AM banga, WTIS stotis
Veda Kazė Brazdžionytė
Rašyti: 2646 W. 71 St., Chicago, Ill. 60629
Telefonas 312-778-5374
Atstovas St. Petersburge—K. Kleiva
Telef.: 360-1479

CLEVELAND, OHIO

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMA
TĖVYNĖS GARSAI
Įsteigta 1949
Girdimi sekmadieniais 8-9 val. ryto
WZZP, FM 106.5 mc
Vedėjas—Juozas Stempužis
4249 Lambert Rd., Cleveland, Ohio 44121
Telefonas (216) 382-9268

DETROIT, MICH.

Lietuviškas Balsas-Lithuanian Voice
WCAR—1090 AM BANGA LIVONIA
Sekmadieniais 8:30 iki 9:00 val. ryto
Visais programos reikalais kreiptis:
KAZYS GOGELIS
13436 Garfield, Detroit, MI 48239
Telef. 535-6683

LIETUVIŠKŲ MELODIJŲ RADIJO VALANDA
1011 W. Huron, Pontac, MI 48054
WPON—1460 AM
Pirmadienį nuo 3-4 p.p, trečiadienį nuo 12-1 p.p., panktadienį nuo 6-7 v. v.
Programos ved. **Algis Zaparackas**
4120 Yorba Linda Dr., Royal Oak, MI 48072. Tel. 549-1982. Albertas Misinas, 2843 Woodmere, Detroit, MI 48209 tel. 841-3026

HARTFORD, CONN.

"TĖVYNĖS GARSAI"
Connecticut vlst. liet. kultūrinė valandėlė
WRYM—840 AM
Kiekv. sekmadienį 4:30-5:30 val. p.p.
Programos vedėjas A Dragūnevičius
Pranešėjai:
Zita Dapkienė, Alfonsas Dzikas ir Lionginas Kapeckas
273 Victoria Rd., Hartford, CT 06114
Telefonas: CH 9-4502

NEW YORK - NEW JERSEY

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ" radijo valanda
girdima kas penkt. iš WEVD stoties
New Yorke, nuo 10-11 v.v.,
97.9 FM banga
Taip pat klausykite "Music of Lithuania" programos kas treč. nuo 6:05 iki 7:00 val. vak. iš Seton Hall Universiteto stoties 89:5 FM — WSOU
Direktorius—Dr. Jokubas J. Stukas
234 Sunlit Dr., Watchung, N.J. 07060
Tel. (201) 753-5636

"LAISVĖS ŽIBURYS"
Girdima kiekvieną sekmadienį nuo 9 iki 10 v. ryto is WHBI stoties 105.9 FM banga
ROMAS KEZYS
917-25 54th Ave., Bayside, N.Y. 11364
Telefonas: (212) 229-9134

PITTSBURGH, PA.

The First Lithuanian Radio Program in Pittsburgh, Pennsylvania
Pittsburgh, PA — WPIT-730 kc.
sekmadieniais 12:30-1:00 p.m.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Rd., Pittsburgh, PA 15243

HOT SPRINGS, ARK.

LIETUVIŠKA RADIJO PROGRAMA
"LEISKIT Į TĖVYNĘ"
Lithuanian Broadcasting SPA
Kiekvieną mėnesio antrą ir trečią sekmadienį nuo 9:30 iki 10:00 ryto
iš radijo stoties KGUS—FM 97.5 banga
Programos vedėja Salomėja Smaižienė
204 Hilltop Dr., Hot Springs, Ark. 71901
Telefonas (501) 321-9641

ROCHESTER, N.Y.

DAINOS AIDAS
Sekmadieniais 9:00 iki 9:30 val. iš ryto
Stotis: WXXI-FM 91.5 mc
Išlaiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: **Al Gečas,** pirm., **R. Kiršteinas,** vicepirm., **J. Krokytė,** sekr., **Rute Ilgūnaitė,** ižd., **L. Laukaitienė,** narė.
320 Durnan St., Rochester, N.Y. 14621

WATERBURY, CONN.

Lietuvių Bendruomenės radijo valanda
"LIETUVOS PRISIMINIMAI"
Sekmadieniais nuo 8:00 iki 8:45 v. ryto
WWCO—1240 — AM
Vedėjas: ANTANAS PALIULIS
33 Chipman St., Waterbury, CT 06708
Tel. (203) 756-1874

MONTREAL, CANADA

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS
Kiekvieną trečiadienį nuo 11 val. 30 min.
CFMB stotis—Banga 1410
Programos vedėjas L. Stankevičius
1053 Cr. Albanel, Duverney, P.Q. Canada
Telefonas: 669-8834

TORONTO, ONT., CANADA

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI
Sekmadieniais 1:30-2:00 po pietų
Visos programos transliuojamos iš
Toronto stoties CHIN, banga 101 FM
Programos vedėjas Jonas R. Simanavičius
614 Tedwyn Dr.
Mississauga, Ont., Canada
L5A IK2
Tel.: (416) 275-3134

ROMA, ITALIA

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku
41.15 ir 50.34 metrų bangomis
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallazione NOMENTANA 162

VATIKANAS, ITALIA

Pragrama transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
ir kiekv. vak. 20:15-20:30 Lietuvos laiku
Bangos: 31, 25, 19 ir 196 metrų
Vedėjas: Kun. Dr. V. Kaziūnas
Adresas: Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO

Prašome atnaujinti "Lietuvių Dienų" prenumeratą 1983 metams.

Prenumeratos kaina:
JAV — $20.00
Kanados Doleriais — $25.00

Adresas:
LIETUVIŲ DIENOS
4364 Sunset Boulevard
Los Angeles, CA 90029